

De Proosdij koerier

1

Foto omslag: Herdenkingstafels Mijdrecht | Prijs € 4,90

foto: jaco kroon

DE GEMEENTE MIJDRECHT VANAF 1946 [2]

MAAR ACH - IKZELF? ... KEEK TOE EN HEB GEZWEGEN

KONINKLIJK BEZOEK AAN DE RONDE VENEN

Bij de omslag

Op 4 mei 1995 vond de onthulling plaats van het stiltemonument op het Raadhuisplein in Mijdrecht door Edith en Bernard Pierre Cats, twee kleinkinderen van Ester Heijmans en nazaten van de Joodse familie Heijmans (zie ook het artikel op blz14 e.v.).

Om het Raadhuisplein als publieksruimte meer mogelijkheden te kunnen bieden werden in overleg met beide initiatiefnemers de tafels in 2007 verplaatst en het plein opnieuw ingericht.

Het monument samenvattend, tonen de drie lezelaars veel gelijkenis met een spreekgestoelte, dat gericht is op de bestuursingang van het Gemeentehuis, daarop de namen van zestien slachtoffers die destijds met opgeheven hoofd, tevergeefs en hulpeloos voor zich uit zullen hebben gekeken.

Digit@le nieuwsbrief

Met enige regelmaat geven we een digitale nieuwsbrief uit. Elke maand proberen we u via dit bulletin op de hoogte te stellen van de laatste nieuwtjes aangaande onze vereniging en de regionale historie. Ontvangt u deze nieuwsbrief nog altijd niet? Jammer, want de laatste actualiteiten en nieuwtjes plaatsen we niet meer in de Proosdijkoerier.

Dus wilt u net als enkele honderden andere betrokkenen toch goed op de hoogte blijven? Meld u dan eenvoudig aan door uw naam en e-mailadres in te vullen op de homepage van de website van de historische vereniging. U ontvangt dan ook regelmatig de nieuwsbrief.

En bezoekt u vooral ook onze website: www.proosdijlanden.nl

In deze Proosdijkoerier

3	Zin van geschiedenis	22	Gaat u maar rustig slapen
4	De gemeente Mijdrecht vanaf 1946 [2]	27	Surfen op het web [14]
9	Het katholiek onderwijs in Mijdrecht, Wilnis en de Hoef	28	Mijdrecht en Wilnis in de 19 ^e eeuw door Dr. J. van der Haar [1]
10	Koninklijk bezoek aan de Ronde Venen	31	Bericht van Toegevoegde Waarde
13	Sporen van de Tweede Wereldoorlog in De Ronde Venen	32	Rekeningen van vroeger
14	Maar ach - ikzelf? ... keek toe en heb gezwegen	34	Verenigingsnieuws
20	Heeft u ze ook nog? Die oude klassenfoto's	35	Nieuwe leden - Redactioneel - Colofon

Zin van geschiedenis

Al zolang als de geschiedenis bestudeerd wordt, is de discussie over het nut hiervan aan de orde. Het is dan ook niet zo, dat we in dit voorwoordje een eensluidend of afdoend antwoord op deze vraag kunnen of durven geven. Wel is een beschouwing van deze vraag een mooie inleiding op de diverse bijdragen, die we dit

kwartaal weer in onze Proosdijkoerier hebben. Want waarom lezen we dat nu allemaal?

Wetenschapsfilosoof Karl Popper drukte het vrij krachtig uit: “de geschiedenis als zodanig heeft geen zin, maar wij kunnen er als mensen wel zin aan geven.” En één van onze eigentijdse historici, Von der Dunk, houdt een pleidooi voor het ambt dat de historicus bekleedt. Hij stelt dat het de plicht van de historicus is om het verleden te beschrijven en te duiden in normen en opvattingen die in dat bewuste tijdvak actueel waren. Daarbij wordt dan duidelijk hoe een samenspel van gedachten, normen, waarden en verbeelding zich verenigt tot een gedeeld kader van waaruit gebeurtenissen worden verklaard.

Nogal eens is ons door geschiedenisleraren voorgehouden dat het bestuderen van de geschiedenis belangrijk is om eerder gemaakte fouten te voorkomen in de toekomst. Het lijkt een legitieme reden. Maar geschiedenis heeft als zodanig geen direct aanwijsbaar algemeen nut, noch gaat er voorspellende waarde van uit. Het stokpaardje van historici is dat we veel van het verleden kunnen leren. Van oorlog bijvoorbeeld, dat we de verschrikkelijkheid ervan inzien en daarom geen nieuwe oorlogen zullen beginnen. Zo werkte het tot nu toe echter helaas niet.

Het nut van geschiedenis is, dat het je blikveld verruimt. Het vergoot de kennis over de wereld en daarmee uiteindelijk over jezelf. En ook nationale geschiedenisknuffelaar Maarten van Rossum stelde al: “We weten dat het verleden ingrijpend anders was dan het heden en dat de geschiedenis zich, anders dan het spreekwoord wil, nooit herhaalt.”

We maken de geschiedenis zelf. Voortdurend op zoek naar antwoorden op vragen doorvorsen we het verleden om te bezien of we het heden daardoor misschien beter kunnen begrijpen. Daarbij zijn we telkenmale afhankelijk van eigen keuzes, eigen politieke keuzes, van verdraagzaamheden en verschil in interpretaties. De verdeling van macht, het gebruik van geweld, we zijn in alle tijden afhankelijk van de vigerende beschaving. Opgegroeid in een samenleving als de onze reageren we anders op hetgeen gebeurt dan elders in de wereld. Sterker nog, het is individueel, persoonsafhankelijk. Ooit was de beschaving gewend aan openbare onthoofdingen. Daarnaast kennen we culturen waar het verorberen van de medemens niet geschuwd werd. De alom aanvaardbare maatschappelijke regels, waarden en normen verschillen per tijdvak en per regio.

Helaas heeft de geschiedenis ons nog nooit op de juiste wijze geleerd om de tijden die komen dusdanig te beïnvloeden, dat er voor elk levend wezen een acceptabele maatschappij gevormd is. Betekent dit dan, dat we geschiedenis moeten laten voor wat het is en als onbelangrijk af moeten doen? Nee, natuurlijk niet.

Een dergelijke bewering zou in een historisch tijdschrift als onze onvolprezen Proosdijkoerier volkomen misplaatst zijn. Wij houden op zijn minst vast aan het credo om te genieten van al die mooie verhalen over wat er in het verleden in onze regio gebeurd is. Verhalen die ons toch een beetje uitleggen hoe het was en hoe onze grootouders en diverse andere generaties geleefd hebben. Ook in deze Proosdijkoerier treft u weer diverse aantrekkelijke verhalen hierover aan. Wij bedanken nadrukkelijk alle auteurs voor deze bijdragen en we wensen u veel leesplezier bij het lezen van deze nieuwe editie.

De gemeente Mijdrecht

Alvorens o.a. bestuurlijke zaken na de oorlog te behandelen, wordt er eerst aandacht besteed aan reacties op deel 1. In de vorige Proosdijkoerier, dus de editie van december 2012, stond onderaan bladzijde 120 de volgende tekst vermeld, *“Door de oorlog kreeg de Mijdrechtse vestiging van N.V. Drogerijen Maatschappij na de oorlog de wind in de zeilen omdat de hoofdvestiging te Rotterdam vanwege het bombardement op 14 mei 1940 was verwoest. In 1946 werd het gehele bedrijf van de N.V. Drogerijen Maatschappij in Mijdrecht geconcentreerd”*.

Door enkele lezers, waaronder oud-medewerkers, is deze voorstelling van zaken om uiteenlopende redenen in twijfel getrokken: de Rotterdamse bakermat kwam als onwaarschijnlijk over. Naar de mening van de samensteller is de twijfel/ontkenning niet terecht. De gewraakte tekst is in ieder geval gebaseerd op de notulen van de gemeenteraadsvergadering van vrijdag 7 februari 1947. Letterlijk citaat uit bladzijde 2: *“Een andere verheugende factor is de opleving van het economisch leven. De N.V. Drogerijen-maatschappij, onderdeel van een belangrijk internationaal concern, in de Meidagen 1940 uit Rotterdam weggebombardeerd, daarna te Voorburg gezeteld, bracht reeds in de oorlogsjaren een deel van haar bedrijf naar onze gemeente over. In 1946 werd het gehele bedrijf in Mijdrecht geconcentreerd, waarmede onze gemeente een industrie van importantie rijker is geworden”*. Aldus burgemeester Van der Haar in diens terugblik op 1946.

Dat er in ieder geval vóór de oorlog sprake is geweest van de N.V. Drogerijen Maatschappij te Rotterdam, wordt aangetoond door de - gedeeltelijk weergegeven - advertentie op blz. 12 van het Rotterdamsch Nieuwsblad dd. 31 oktober 1936.

Daarnaast hebben lezers van de Proosdijkoerier blijk gegeven van hun interesse voor de resultaten van de Volks- en beroepstelling van 1947. Het leidde tot o.a. een vraag omtrent overige Mijdrechtse gegevens, zoals de middelen van bestaan. Inderdaad bevat de CBS-rapportage ook een tabel omtrent de samenstelling van de beroepsbevolking. Omdat meerdere lezers hierna gevraagd hebben, wordt de tabel alsnog op de volgende bladzijde vermeld. Voor zover uit de gegevens iets te concluderen lijkt, moet bedacht worden dat het hier gaat om de beroepen/kostwinning van de Mijdrechtse en **niet van in Mijdrecht** uitgeoefende beroepen.

De toentertijd pas 31-jarige burgemeester Johannes van der Haar maakte op woensdag 22 mei 1946 zijn debuut in "de vergadering van den tijdelijken Raad der gemeente Mijdrecht". Hij was bij Koninklijk besluit van 24 april 1946 per ingang van 16 mei 1946 benoemd. Voordien was hij werkzaam geweest op eerst het gemeentesecretarie van De Bilt vervolgens bij de Rijksinspectie der Volksregisters en voorafgaande aan 'Mijdrecht' op het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Bewust wordt hier niet gesproken over de benoeming van **mr. J. van der Haar**: de titel zou hem pas in 1957 toekomen; daarover in het vervolg meer.

De tijdelijke, uit 11 mannen bestaande, gemeenteraad van Mijdrecht was na de oorlog voor het eerst op 14 november 1945 in vergadering bijeen gekomen en telde toen slechts vier leden van de (in 1939 gekozen) raad, die voor het laatst op 28 augustus 1941 had vergaderd, onder leiding van burgemeester Iman Padmos. Hij was in 1943 door de bezetter wegens te schoorvoetende medewerking uit zijn "burgemeester in oorlogstijd"- functie ontheven. Na de bevrijding kon hij tot eind december 1945 zijn burgemeesterambt weer oppakken. Omdat Iman Padmos nauwelijks meer betrokken is geweest bij "Mijdrecht na 1945", - en Joop Frankenhuizen ook in deze Proosdijkoerier over zijn nadagen in Mijdrecht schrijft - is hier geen uitgebreidere schets van deze onmiskenbare

vanaf 1946 [2]

Centraal Bureau voor de Statistiek, afd. Algemene Tellingen
VOLKS- EN BEROEPSTELLING 31 MEI 1947

Gemeente: Mijdrecht Prov.: U

Blad 7

Tabel 10. Beroepsbevolking naar bedrijfsklassen en positie in het bedrijf

Bedrijfsklasse	Positie in het bedrijf																Totaal aantal werkenden		Tijdelijk niet werkenden					
	Zelfstandige bedrijfs- hoofden		Kleine zelf- standigen in de nijverheid		Medew. echt- genoten	Directeuren van N.V.'s, Coöp. e.d.		Bedrijfs- leiders		Arbeiders		Mede- werkende kinderen		Employé's		M	V	M	V	M	V	M	V	
	M	V	M	V	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V									M
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
Aardew., glas, kalk, stenen 01										2						2							1	
Diamant e.a. edelstenen . . 02																								
Gratische nijverh., fotografie 03	3							3		41	1			6	2	53	3						1	
Bouwnijverheid 04	32		10							100		9		2	2	153	2						8	
Chemische nijverheid . . . 05								1	1	45	10			10	6	56	17						1	
Bewerk. v. hout, kurk, stro 06	3		5					1		35		2				46							2	
Kleding en reiniging . . . 07	3		2							10	44				1	15	45						1	
Kunstnijverheid 08																								
Leder, wasdoek, rubber . . 09	6	1	5					2		37		1		3	2	54	3						4	
Mijnbouw, veenderijen, enz. 10										14						14							2	
Metaalnijv., scheepsb., enz. 11	14		11					2		63		3		2	2	95	2	2				18	1	
Papiernijverheid 14										3	3					3	3							
Textielnijverheid 15														1		1								
Gas-, electr., waterl. bedr. 16								1		1						2								
Voedings- en genotmidd. . . 17	9		5					5		61		5		1	1	86	1	1				4		
Landbouw 20	191	6			32			5		222	16	116	53	1		535	107					21	3	
Visserij en jacht 30	6															6								
Winkels 40	41	3			25			1		6		7	14	11	8	66	50						2	
Overige handel 41	57	3			1			1		28		7	1	9	2	102	7						1	
Verkeer 42	24	2			2			5		77	5	4	1	5	4	115	14						1	
Crediet- en bankwezen . . 50							1							3	4	4	4							
Verzekeringswezen 51										1					1	2								
Overheidsdienst, vrije ber. . 60	6	5								2	7			43	11	51	23	1	2	6			1	
Onderwijs 61	1														15	19	16	19						
Eredienst 62														5	1	5	1							
Huiselijke diensten 70										1	131					1	131					5		
Beroep onbek. 85, resp. 80-84																		2		13			4	
Totale beroepsbevolking . . .	396	20	38		60	1		27	1	749	217	154	69	118	65	1483	432	6	7	86			9	

Zeeuw aan de orde. Voor een even beknopte als toereikende typering kan bovendien worden volstaan met een citaat uit zijn afscheidswoord in de raad: *"Aansluitend aan de Kerstboodschap van de Generale Synode der Ned. Herv. kerk is het bedroevend, dat na zooveel doorgestane ellende breede kringen der bevolking zijn aangegrepen door genotzucht; door de synode barbaarsche ondankbaarheid genoemd"*.

Van zijn voorganger en opvolger, resp. Meine Fernhout en Johannes van der Haar, is bekend, dat zij lid waren van de Anti-Revolutionaire Partij. Het doornemen van de raadsverslagen van 1919-1941 en het toevallig tegelijkertijd lezen van een geschiedschrijving over de Christelijk-Historische Unie⁽¹⁾, leidde althans bij samen-

steller dezès tot de stellige indruk, dat Iman Padmos tot deze politieke partij moet hebben behoord.

Des te meer aandacht voor zijn opvolger J. van der Haar, iemand over wie samensteller dezès van alles en nog wat heeft gehoord en dat veelal ongevraagd: senioren uit het Wilnisse en Mijdrechtse bestuur van de jaren '60 en '70 brand(d)en maar al te graag los over deze blijkbaar niet eenvoudig te typeren en te waarden bestuurder. De één zag hem bijvoorbeeld als een regelrechte 'Prinzipienreiter'; de ander juist als een opportunist. Zijn imago van harde, bovendien succesvolle werker is evenmin onomstreden; er wordt ook stellig beweerd, dat gemeentesecretaris J.G.A. Koedam vanaf 1949 trofeeën heeft vergaard, die in de prijzenkast van Van der Haar zouden zijn beland.

Neiging tot onverzettelikheden

Dat burgemeester Van der Haar onverzettelikheden kon uitpakken, zou de Mijdrechtse raad in september 1948 ondervinden bij de benoeming van een gemeentesecretaris. Toentertijd ging C. Koedam Sr. met pensioen. Deze gemeentesecretaris moet niet verward worden met zijn zoon C. Koedam Jr., destijds PvdA-wethouder, met steun van de KVP-raadsfractie (!!).

Een andere zoon, J.G.A. Koedam, eerste ambtenaar bij de gemeente Wilnis, werd op 10 september 1948 na een onverkwalijk verlopen vergadering door de raad tot de nieuwe gemeentesecretaris benoemd.

De verleiding is hier groot om het onverkwalijk verloop uitvoerig uit de doeken te doen, maar dat is reeds door Fred de Wit gedaan in zijn artikel 'Omstreden Benoemingen' in de Proosdijkoerier van december 2007 (jaargang 23, nummer 4).

Het raadsbesluit bleek op fel verzet van de burgemeester te stuiten. Met name de gevolgde procedure was niet naar de zin van Van der Haar, die eigenmachtig een vacature had geplaatst, tot ongenoegen van de wethouders. Nauwelijks waren de raadsleden bekomen van de geenszins voorbeeldige benoemingsstrijd, of voorzitter Van der Haar confronteerde hen met de mededeling, dat hij het raadsbesluit ter vernietiging zou voordragen bij de Commissaris van de Koningin. Hij baseerde zijn verzet vooral op de mogelijkheid, dat met deze benoeming het gemeentebelang minder gediend was dan andere (persoonlijke, familie-, partij-) belangen. Voor de burgemeester was er beslist wel aanleiding iets c.q. zelfs veel in deze trant te veronderstellen. Maar met veronderstellingen win je geen procedure en de Utrechtse commissaris der Koningin Marius Anton Reinalda was er gauw klaar mee.

Opvallend in de zojuist geschetste situatie: dat onverzettelikheden gepaard kan gaan met eigenmachtig optreden. Dat kwam vaker voor. In de Proosdijkoerier van december 2010 heeft Fred de Wit een tweetal andere eigenmachtige acties beschreven, met onverzettelikheden bij J. van der Haar als kenmerk. Het 'pal staan' door de burgemeester was ook onmiskenbaar aan de orde bij een affaire, die in 1950 landelijk nieuws heeft betekend.

De Elpewé branden in 1950

Slechts 2 jaar eerder, in zijn 'nieuwjaarsrede' tijdens de raadsvergadering van 6 februari 1948, had burgemeester Van der Haar met voldoening de komst - aan de Amstelkade - begroet van de N.V. Nederlands Chemisch Technisch bedrijf, voorheen Elpewé.

Deze onderneming - hierna toch naar als "Elpewé" aan te

duiden - produceerde installaties voor de galvanische industrie. En soms ook een fikse brand.

De eerste keer was dat het geval op 30 januari 1950. Bij Elpewé werd er die bitterkoude maandagmiddag onverwijd een zogenaamd ijlgesprek aangevraagd teneinde de burgemeester en de brandweer van Mijdrecht over de brand in te lichten. Maar die aanvraag kreeg een allesbehalve vlot verloop. Telefoneren was in 1950 niet mogelijk zonder tussenkomst van de centrale.⁽²⁾ De telefoniste van dienst beperkte zich in eerste instantie tot een 'Rustig afwachten!' reactie. Mede door deze minder geslaagde vorm van koelbloedigheid arriveerde de Mijdrechtse brandweer pas, toen de brand reeds door het Uithoornse korps bedwongen was. Deze gang van zaken was voor Elpewé aanleiding tot het plaatsen van een dankbetuiging in 'Ons Weekblad no. 235 dd. 3 februari 1950 (zie illustratie).

Mijne Heren,

Wij zouden het zeer op prijs stellen indien U het navolgende in Uw courant zoudt willen opnemen:

„Bij de brand die op 30 Januari des namiddags in een onzer bedrijfspanden uitbrak, hebben wij kennis kunnen maken met de Uithoornse Vrijwillige Brandweer.

Dat zij binnen 5 minuten na de brandmelding op ons terrein aanwezig waren en binnen 10 minuten met fikse waterstralen de vuurzee te lijf gingen, heeft onze grote bewonderingen gewekt voor de snelheid en organisatie.

Dat de zeer felle brand tot één gebouw beperkt kon blijven en na 2 uur ook het nablussingswerk praktisch vol-eindigd was, is uitsluitend te danken aan de snelle hulp en het grote enthousiasme van de Vrijwillige Brandweer alsmede aan de zeer goede uitrusting. Geen enkele Brandweer, waar dan ook, had het beter kunnen doen.

Onze hulde en dank!

**N.V. Nederl. Chem. Techn. Bedrijf
voorheen: Elpewé”.**

Dit berichtje zal waarschijnlijk met meer genoegen op het gemeentehuis van Uithoorn zijn gelezen dan op dat van Mijdrecht. Of het een paar maanden later een rol heeft gespeeld bij de volgende Elpewé-brand, op dinsdag 13 juni 1950, kan niet met zekerheid worden vastgesteld.

Wat wel vaststaat: dat het niet in actie (mogen?) komen van de Uithoornse brandweer landelijk nieuws heeft gevormd. Tal van dagbladen namen er een bericht(je) over op, zoals ook 'Het Vrije Volk', op 14 juni 1950.

steevast aan het langste eind. Daarnaast hij had onmiskenbaar kijk op de belangrijke aangelegenheden binnen zijn gemeente. Dit blijkt vooral uit zijn nieuwjaarsredes in de Raad, met name die van 6 februari 1948. Gelet op aard, inhoud en verwoording kan het niet anders, dan

Het Vrije Volk - 14 juni 1950

Fabriek brandde uit want... burgemeesters lagen overhoop

Een geschil tussen de burgemeesters van Mijdrecht en Uithoorn is Dinsdagmorgen oorzaak geweest, dat een opslagplaats van de Chemische Fabriek Elpewé aan de Amstel in Mijdrecht door een felle brand totaal werd verwoest.

De brandweerlieden van Uithoorn stonden voor de kazerne op 200 meter afstand van de loods werkeloos naar de brand te kijken. Zij mochten niet uitrukken, omdat de burgemeester van Mijdrecht enkele maanden geleden aanmerkingen had gemaakt,

toen de Uithoornse brandweer een brandje bij dezelfde fabriek had geblust.

De Mijdrechtse brandweer, die van zes kilometer afstand moest komen, terwijl die van Uithoorn alleen maar de brug over de Amstel over moest verscheen tien minuten na het uitbreken van de brand bij de opslagplaats, die toen al in lichterlaaie stond.

De loods was op dat moment niet meer te redden en brandde totaal uit. De schade loopt in de duizenden.

Een dag later publiceerde het dagblad 'De Tijd' een weerwoord van burgemeester Van der Haar: het moeten toekijken door het Uithoornse brandweerkorps had volgens hem alles te maken met een reeds in 1931 tot stand gekomen overeenkomst tussen de Mijdrechtse en Uithoornse burgemeesters.

Toen burgemeester Van der Haar in 1971 naar Voorshoten vertrok, is wel eens over hem opgemerkt, dat het zo jammer was, dat hij kennelijk helemaal achteraan had gestaan toen de 'de soepelheid' werd uitgedeeld: in andere opzichten werd hij dan als 'prima' beoordeeld (als burgemeester).

Burgemeester met visie

Uit de gemeenteraadsverslagen vanaf 22 mei 1946 komt van meet af aan de adequate voorbereiding van voorzitter Van der Haar naar voren: hij beheerste zowel de hoofdzaken als de details en bovendien als geen ander: als de discussie in de Raad ging om zaken, die tot feiten te reduceren waren, dan trok de burgemeester

dat burgemeester Van der Haar veel voorbereiding in zijn bovendien van visie getuigende redes heeft gestoken. Als één van de (te) weinigen toentertijd onderkende hij de zorgelijke situatie in de landbouw en wees hij in dit verband op de vijftien emigranten uit deze beroepsgroep. Minder zorg hoefde hij te hebben over de industriële ontwikkeling. Ons land kon in de naoorlogse jaren van alles goed gebruiken, zeer zeker ook opgelapte fietsen en binnenbanden en in die behoefte werd door drie Mijdrechtse bedrijven adequaat voorzien: hun productie aan zadels, kettingkasten en solutie⁽³⁾ bood in 1947 aan circa 150 personen werkgelegenheid.

Ook onderkende hij het gegeven, dat 'Industrie' zelfs in tijden van groei niet louter een kwestie is van 'komen', maar ook van 'gaan'. Na de oorlog verdween de vestiging van de 'NV Vereenigde Amsterdamsche Melkinrichtingen', kortweg de V.A.M.I. uit de gemeente. Voor het Amsterdamse moederbedrijf, dat zich vooral met consumptie-ijs bezig hield, bleek het niet langer zinvol de Mijdrechtse fabriek te exploiteren. Daar tegenover stond

de reeds beschreven komst aan de Amstelskade van de N.V. Nederlands Chemisch-Technisch bedrijf, voorheen Elpewé. De nieuwkomer aan de Amstel werd met vol-doening door de burgemeester begroet: de industriële expansie betekende méér ondernemingsbelasting. Voor 1948 werd op een opbrengst van minstens fl. 17.220,00 gerekend.

Waar burgemeester Van der Haar in 1948 waarschijnlijk niet op gerekend zal hebben: dat de in 1922 gevestigde fabriek van Kooi & Zn. in 1957 de fabrieksdeuren zou sluiten.

BELANGRIJKE VEILING
voor de metaal- en lederwarenindustrie
wegens algehele liquidatie

I. ABAS, VEILINGHOUDER IN MACHINERIEËN, WEZENSTRAAT 11 te ARNHEM, TEL. K 8300 No. 20788-24681, zal op WOENSDAG 30 OKTOBER 1957 te 's morgens 10 uur in het NUTSGEBOUW te MIJDRECHT; t.o.v. NOTARIS A. J. J. v. d. HEIJDEN te MIJDRECHT, i.v.v. de

FIRMA R. J. KOOI & ZOON
STATIONSSTRAAT te MIJDRECHT,

bij opbod verkopen o.a. de navolgende machines en materialen:
140 TONS FRICTIE PERS fabr. HEUSER met luchtuitwerper - EXCENTER PERS
80 TON fabr. HEISS & MARTIN - KLEINE FRICTIE PERS - DRAAIBANK half
NORTON met tal van onderdelen z.a. klauwplaten, bril, enz. 2000 t.d.c. - 3 CI-
LINDER GRASSO COMPRESSOR type VI 30-70 cap. 50 m3 met motor HEEMAF
7½ pk. - 6 ELEKTR. OVENS inv. maat 115 x 35 x 25 cm fabr. WIJSMAN -
HESTIKA LIJMMACHINES werkbr. tot 25 mm - 15 INDUSTRIE NAAIMACHINES
o.a. SINGER 47 K 1. 45 K 1 - 31 K 32 - DURKOPP - 3 AFLAPMACHINES fabr.
PROTOS - TURNER LEDER SCHUURMACHINE met afzuiging en 5 pk MOTOR -
SLINGERPERSEN - HARDHEIDTEST APP. fabr. ROCKWELL JR 3 - BUGEL-APP.
fabr. SANDT - ELEKTR. MOFFELOVEN 2 x 2 x 1 mtr. MET BIJBEHOORENDE
WAGENS en DOPPELRAKEN - VERFSPUITINSTALL. - HECHTMACHINES -
26 MOTOREN tot 3¼ pk. w.o. DORDT enz. - MODERNE BUISSTELLINGEN EN
TAFELS - WERKTAFELS tot 10 mtr lang met 20 laden - BUISKARREN - 2½ TON
KOUDE GEWALST BANDSTAAL 105 x 3.5 - 1½ TON ALUMINIUM GEPLAT-
TEERD BANDSTAAL 11 x 0.5 - VEEL BRUIKBAAR IJZER w.o. PLATSTAAL enz.
- 8000 RUBBERPLATEN 60 x 60 cm diverse dikte - ± 5000 mtr KUNSTLEDER -
8000 VEREN EN ONDERSTUKKEN VOOR ZADELS - ± 600 IJZEREN TRAN-
SPORTRACKEN - VEEL MAGAZIJN-VOORRADEN - VERPAKKINGSMATERIAAL
o.a. KISTEN - HOUTEN DEUREN, SCHOTTEN - KLEIN GEREEDSCHAP o.a.
KLAUWPLATEN, VERSTELBARE RUIMERS, ± 10.000 BOUTEN 7 x 110 met zesk.
moer - LABORATORIUM BALANS - MODERN STALEN KANTOOR INSTALL.
w.o. BUREAUS - 4 LADEKASTEN - OBERGKASTEN - enz. enz.
KIJKDAGEN op ZATERDAG 26, MAANDAG 28 en DINSDAG 29 OKTOBER a.s.
van 9 uur tot n.m. 5 uur en op WOENSDAG 30 OKTOBER a.s. vóór de veiling
van 8 uur tot 9.45 uur in de GEBOUWEN van de firma R. J. KOOI & ZN., STA-
TIONSSTRAAT te MIJDRECHT.

INLICHTINGEN bij I. ABAS, VEILINGHOUDER IN MACHINERIEËN, WEZEN-
STRAAT 11 te ARNHEM, Tel. K 8300 No. 20788-24681, waar tevens catalogus
aangevraagd kan worden en welke direct na verschijning wordt toegezonden.

Van MULO naar proefschrift

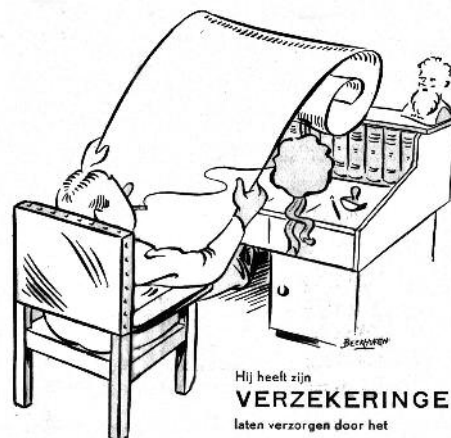
Toen J. van der Haar in mei 1946 burgemeester van Mijdrecht werd, beschikte hij naast de gebruikelijke opleiding Gemeente-administratie slechts over een MULO-diploma. Op basis van dat diploma was het niet mogelijk een rechtenstudie op universitair niveau te doen: daar was minstens een afgeronde HBS-A opleiding voor nodig. Kennelijk heeft J. van der Haar de benodigde vooropleiding door middel van avondstudie weten te behalen; in ieder geval is de toen 41-jarige burgemeester van Mijdrecht in juli 1957 aan de Vrije Universiteit te Amsterdam geslaagd voor het doctoraal examen Rechtswetenschappen.⁽⁴⁾ Dat betekende op het gemeentehuis onder andere nieuw briefpapier, met daarop **Mr. J. van der Haar** vermeld.

Zeven jaar later moest ook dat papier worden vervangen. Op 14 februari 1964 verdedigde de Mijdrechtse burgemeester met succes zijn dissertatie 'Lijkbezorgingsrecht' aan de Vrije Universiteit en daarmee verwierf hij zijn doctorstitel.⁽⁵⁾ Het ging daarbij om een omvangrijk

proefschrift rechtsgeleerdheid - met stellingen - van 291 compact gedrukte bladzijden en voorzien van 600 noten.

Dit proefschrift heeft nog wel eens aanleiding gegeven tot reacties, in de trant van "zo zou ik het ook wel kunnen". Welnu, neem de proef op de som, tweedehands exemplaren van de dissertatie zijn nog volop verkrijgbaar. Wat samensteller dezès bij het lezen vooral is opgevallen: de hoge eisen bij het formuleren en beschrijven, waaraan auteur Van der Haar heeft moeten voldoen. Daarvoor alle bewondering. Deze strekt zich eveneens uit tot de discipline en het doorzettingsvermogen, die J. van der Haar heeft moeten opbrengen om de beide studies in de avonduren te kunnen verrichten. Het lijkt me daarom onwaarschijnlijk, dat de burgemeester model zal hebben gestaan voor de comfortbeluste krantenlezer, van de advertentie in 'De Dorpsstem' van 5 januari 1951.

Hij kan rustig zijn krantje lezen . . . . .

Hij heeft zijn
VERZEKERINGEN
laten verzorgen door het

Assurantiekantoor van der Heijden

RAADHUISPLEIN 182 - MIJDRECHT

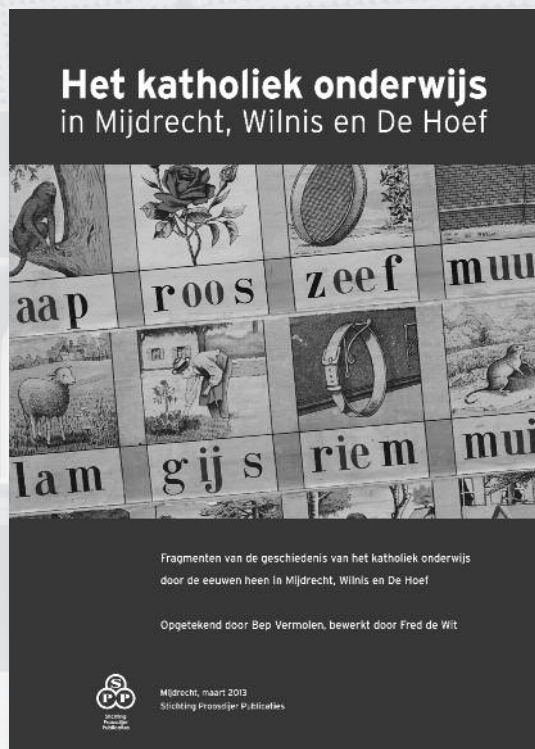
Brand - Inbraak - Leven - Automobielen en Motoren - Binnenvaart
Ongevallen - Ziekten - Ziekenhuis - Operatie enz. enz.

Noten:

- (1) Marcel ten Hooven & Ronde Jong: *Geschiedenis van de Christelijk-Historische Unie 1908-1980* (2008).
- (2) Dr. G. Hogesteeger en drs. R.A. Korving: *De juffrouw van de telefoon* (1993).
- (3) *Aan het eind van de oorlog waren de fietsbanden in meerdere opzichten vrijwel 'op'. Alternatief: een uit een autobuitenband gesneden reep. Deze werd om het fietswiel geklemd en de uiteinden werden met waslijndraad aan elkaar geknoopt. Deze wijze van verbinding leidde tot een verdikking, zodat er tijdens het fietsen om de circa twee meter een hupje werd gemaakt. Na de bevrijding bleven fietsbanden nog langdurig een schaars artikel. Bovendien bleken de naoorlogse buitenbanden aanvankelijk van matige kwaliteit. Gevolg: binnenbanden moesten vaak geplakt worden: veel vraag naar Simson producten.*
- (4) o.a. *Utrechtsch Nieuwsblad* van 12 juli 1957, bladzijde 3.
- (5) *Utrechtsch Nieuwsblad* van 30 januari 1964, bladzijde 7.

Het katholiek onderwijs in Mijdrecht, Wilnis en de Hoef

Tegelijk met de maarteditie van onze Proosdijkoerier verspreiden wij het boekwerkje 'Het katholiek onderwijs in Mijdrecht, Wilnis en de Hoef'.

De Stichting Proosdijer Publicaties presenteert u met veel plezier dit geschiedenisverhaal. Het vertelt over de ontwikkelingen van het katholiek onderwijs in genoemde kernen. Het verhaal is opgetekend door oud-onderwijzer de heer Bep Vermolen en voor publicatie bewerkt door Fred de Wit met medewerking van Jan Rouwenhorst. Het eerste exemplaar van deze publicatie is op 6 maart door Fred de Wit overhandigd aan de wethouder van onderwijs mevrouw drs. E. Spil.

Het onderwijsverhaal vertelt in woord en beeld over de eerste lessen in de middeleeuwen, de specifieke ontwikkelingen in de tijd van de reformatie, de latere wetgeving en vooral ook de omstandigheden voor de leerlingen en het onderwijzend personeel. Schoolverzuim, leesonderwijs en aparte hoofdstukken over de situatie in de dorpen Mijdrecht, Wilnis en De Hoef, alsmede een beschrijving van de groei van het aantal leerlingen in de laatste eeuw completeren het geheel.

Al bij het samenstellen van het boek 'Twee parochies verenigd in Driehuis', uitgegeven in 2000 door onze Stichting Proosdijer Publicaties, is een aanzet gegeven tot het beschrijven van de onderwijskundige geschiedenis in hierboven genoemde dorpen. Nogal wat gegevens, die destijds zijn verzameld kregen in de publicatie over Driehuis geen plek. De afgelopen jaren heeft vooral onze nestor Fred de Wit zich ontfermd over deze gegevens en ze opnieuw bewerkt tot het verhaal dat u in deze uitgave kunt lezen. Zonder twijfel is de inzet van Fred de Wit voor onze regionale historie van enorme betekenis. Ook deze keer is hij er met hulp van Jan Rouwenhorst in geslaagd om een aantrekkelijk verhaal te produceren over de ontwikkelingen van de scholen in de dorpen Mijdrecht, Wilnis en De Hoef.

De veertig pagina's historisch materiaal over het katholiek onderwijs zijn door onze vaste vormgever Jaco Kroon fraai opgemaakt en bij drukkerij Avanti gerealiseerd in het formaat 30 x 21 cm. Het boekwerkje is gefinancierd uit de hiervoor bestemde gelden van de Stichting Proosdijer Publicaties en wordt gratis verspreid onder de leden van de historische vereniging De Proosdijlanden. Daarnaast zijn exemplaren beschikbaar voor belangstellenden uit het onderwijs en andere geïnteresseerden. Wij bevelen u dit natuurlijk van harte aan.

**Stichting
Proosdijer
Publicaties**

Koninklijk bezoek aan de Ronde Venen

OFFICIEEL EN OFFICIEUS

In 1949, 1956 en 1983 brachten leden van het Koninklijk huis een officieel bezoek aan één of meerdere van de plaatsen van de Ronde Venen. In de Proosdijkoerier van juni 2007 (jaargang 23, nummer 2) heb ik reeds een uitvoerige beschrijving verzorgd van de studietocht op 25 mei 1949, die Prins Bernhard naar Wilnis voerde. Oudere Vinkeveners hebben me naar aanleiding van het artikel erop geattendeerd, dat de Prins op die datum ook hun dorp heeft bezocht. Dat klopt, maar dat was een bezoekje van werkelijk niks, waarover derhalve moeilijk iets te melden valt. Voor de volledigheid wil ik hierbij toch dat weinige vastleggen.

Op 25 mei 1949 bracht Z.K.H. Prins Bernhard een kort bezoek aan de gemeente Wilnis en van die gebeurtenis had men aldaar heel wat werk gemaakt. Dat leverde een heus archiefje vol documenten, foto's en verslagen in regiobladen op: burgemeester J. van der Haar lijkt het Prinselijk bezoek te hebben aangegrepen om Wilnis 'op de kaart te zetten'. Hij had o.a. een persbureau ingeschakeld om foto's te nemen en te distribueren. Vanuit Wilnis is de Prins vervolgens inderdaad naar Vinkeveen vertrokken. Deze gebeurtenis heeft zelfs nog geen regel in de notulen van het college en de raad tot gevolg gehad. Geen regioblad heeft er aandacht aan willen - of kunnen - besteden. Naspeuringen leverden vanuit een Abcouder bron slechts een enkel krantenfotootje op van de Prins, die daarbij begeleid door burgemeester Blom, geschenken aangeboden kreeg, "die de verschillende takken der bedrijvigheid der bevolking symboliseerden". Verreweg de voornaamste bedrijvigheid toentertijd was het des morgens massaal het dorp uitfietsen op weg naar (het) werk elders. Maar zoiets kan de Prins bezwaarlijk in een of andere vorm aangeboden zijn. Er is ruimte voor de veronderstelling, dat er na thuiskomst van de Prins een voorraadjie turf onder de rododendrons van Paleis Soestdijk zal zijn opgeborgen. Geen enkel probleem: deze planten houden van zure grond.

Ook het werkbezoek van Koningin Juliana op 29 mei 1956 aan Wilnis, Mijdrecht, Waverveen en Vinkeveen is al eens uitvoerig in een Proosdijkoerier beschreven (i.c. september 2007, jaargang 23, nummer 3). Haar bezoek was in zeker opzicht historisch: de eerste keer, dat een Staatshoofd onze kontreien bezoekt. Aldus kaapte Koningin Juliana deze primeur weg voor haar dochter Beatrix, die 30 jaar geleden officieel Wilnis aandeed.

Op 2 september 1983 was Koningin Beatrix opmerkelijk weinig 'afstandelijk' in Wilnis aanwezig.

VRIJDAG 2 SEPTEMBER 1983

BEZOEK VAN KONINGIN BEATRIX

AAN WILNIS

Zij was aldaar neergestreken in het kader van een - hoe kan het anders - streekbezoek. Destijds was zij 45 jaar en inmiddels ruim 3 jaar onze Koningin. Voor haar leeftijd zag ze er destijds jong uit en vanuit haar prinsesentijd continueerde zij het imago van formeel en afstandelijk. Volgens sommigen, die haar van het Wilnise optreden herinneren, had die beeldvorming wellicht te maken met haar uiterst verzorgde, zeg maar deftige manier van praten: zoiets kan afstand scheppen.

In sommige opzichten werd er op 2 september verbazend weinig afstand gehanteerd en veelzeggend zijn de op de foto zichtbare toestanden rondom haar auto, een 40 centimeter verlengde Ford Granada 2.8i Ghia auto-maat. Deze donkerblauwe wagen werd in 1983 door de Koningin in gebruik genomen en deed opvallend bescheiden aan in vergelijking met de dikke Mercedesen vol kielzog-notabelen e.d.

In de 'Rijn en Gouwe: ochtendblad voor Midden-Holland' wordt op zaterdag 3 september 1983 uitgebreid verslag gedaan.

Een citaat uit de levendige tekst: "... stopt (op de Pastoor Kannelaan) de limousine van Hare Majesteit voor de voeten van de burgemeester (i.c. D.M. Boogaard, sinds 1981). Tot verrukking van de toeschouwers stapt de koningin nog uit ook. Ze oogt wat nerveus, maar dat blijkt snel voorbij. Burgemeester Boogaard krijgt een hand. "Wat een mensen", zegt de Koningin en blikt om zich heen. Burgemeester Boogaard zet zijn gezicht op trots. Hij is blij, dat hij, in tegenstelling tot zijn collega in Loenen, geen drangbekken langs de Kannelaan heeft laten zetten. "Dit is veel spontaner", zou hij later die middag zeggen. "En ik heb ook het idee, dat de Koningin dit zelf ook veel leuker vindt". Hoewel de aanbankelijksbetuygingen snel oprukken, blijft het schouwspel overzichtelijk. Twee oudere vrouwen, die bijna op de rug van burgemeester Boogaard klimmen, raken volledig in vervoering bij de gedachte, dat zij de Koningin daadwerkelijk aan zouden kunnen raken. Met overslaande stem zetten zij het "Oranje Boven" in, onherroepelijk gevolgd door "Leve de Koningin". Fototoestellen ratelen onafgebroken. Met een uitgestreken gezicht wijst de kamerbeer van Hare Majes-

Zaterdag 21 juni 1992, de kroonprins Willem-Alexander, zijn broer Friso en hun oom Pieter van Vollenhoven leverden 21 jaar geleden een bijdrage aan de landelijke campagne 'Duik Nederland Schoon'.

teit, ir. C.C. Th. de Beaufort, een van de fotograferende dames erop dat het beschermkapje nog voor de lens van haar camera zit. Zichtbaar geschrokken verwijderd de vrouw het kapje en voltooit zij haar serie”.

Aldus het verslag in de Rijn en Gouwe, waarvan de laatste zin niet klopt: van 'voltooien' kon nog sprake zijn; vanwege dat kapje was zij nog niet eens met de serie begonnen. In het verslag werd de minder gebruikelijke beeldspraak niet geschuwd, o.a. gelet op 'oprukkende aanhankelijkheidsbetuigingen'. En wat het uitgestreken gezicht van de kamerheer aangaat, op basis van een foto van deze jonkheer kan worden verondersteld, dat het hier ging om de parkeerstand voor zijn gezichtsplooiing: dit fysieke vermogen vormde wellicht zelfs een functie-eis.

Na de geciteerde ongeregelheden mocht burgemeester in de Ford Granada naast de koningin plaatsnemen en werd er - nagewuifd en nagezongen - koers gezet naar het oude dorp. Van een gesprek kon aanvankelijk weinig terecht komen omdat onze vorstin zich voor het publiek licht aanraakbaar en kort aanspreekbaar liet rondrijden. Een dergelijke wijze van vervoer vergt concentratie. Via de Wilnisse Zuwe werd het ruilverkavelingsgebied bereikt, meer bepaald de boerderij van de familie Van Dijk aan de Gagelweg. Koningin Beatrix had bij hen ook een ontmoeting met twee andere echtparen met een modern agrarisch bedrijf, namelijk de families Tijsseling en Hogendoorn (Woerdense Verlaat). De familie Samsom, eveneens uit het Verlaat, vertegenwoordigde in de bijeenkomst de traditionele bedrijfsvoering. Uiteraard werd er - vooral in de loopstal - over koetjes en kalfjes gepraat, maar de Koningin wilde ook zoveel mogelijk weten over de ruilverkaveling, de kaasmakerij en de verschillen tussen het boerenbedrijf van vroeger en nu. Zij stond toen al bekend als een vaardig gespreksleidster en aan die reputatie werd - ook volgens het Rijn en Gouwe-verslag - volledig recht gedaan: er vielen geen pijnlijke stiltes, het verliep nog genoeglijker dan van tevoren gehoopt en de tijd vloog om.

Iets dergelijks was ook aan de orde bij het bezoek van haar twee oudste zoons aan het clubschip van de Watersportvereniging Vinkeveen-Abcoude.

ZATERDAG 21 JUNI 1992
BEZOEK VAN (O.A.) KROONPRINS
WILLEM-ALEXANDER AAN
VINKEVEEN

De kroonprins, zijn broer Friso en hun oom Pieter van Vollenhoven leverden 21 jaar geleden een bijdrage aan dit voor zichzelf sprekende landelijke evenement. De actie werd uitgevoerd in samenwerking met de Watersportvereniging Vinkeveen-Abcoude. Het betrof een informele aangelegenheid, dus zonder begroetende burgemeester.

Mocht Koning Wilem-Alexander binnen afzienbare tijd Vinkeveen bezoeken, dan heeft burgemeester Divendal wellicht baat bij de zo juist vermelde informatie en biedt het hem de mogelijkheid tot een openingszin in de volgende trant: "Majesteit/Koninklijke Hoogheid, U bent hier al eens eerder opgedoken!"

WOENSDAG 3 SEPTEMBER 2003
WERKBEZOEK KROONPRINS
WILLEM ALEXANDER AAN WILNIS

De aanleiding ligt voor de hand: de gevolgen van de dijkverschuiving van 26 augustus 2003. De Prins deed dit bezoek in zijn functie van voorzitter van de Commissie Integraal Waterbeheer. Voor een adequate beeldvorming hadden de Prins en staatsecretaris Melanie Schultz van Haegen zich eerst in Hilversum laten informeren door dijkgraaf Johan de Bondt. In Wilnis werden zij ontvangen door burgemeester Marianne Burgman en er vonden daar gesprekken met gedupeerden plaats.

Tot slot nog een opmerking over de zojuist vermelde drs. Melanie Henriëtte Schultz van Haegen-Maas Geesteranus, momenteel minister van Infrastructuur en Milieu: ten tijde van de dijkverschuiving was zij staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat.

Sporen van de Tweede Wereldoorlog in De Ronde Venen

Op woensdag 23 april a.s. is in gebouw de Schakel aan de Dorpsstraat 20 te Wilnis onze voorjaars ledenvergadering. De bijeenkomst begint om 20.00 uur. Na de pauze van deze vergadering houdt dhr. Ruurd Kok een lezing over 'Sporen van de Tweede Wereldoorlog in De Ronde Venen'

Na meer dan een halve eeuw is de oorlog nog steeds actueel. Regelmatig komen sporen en vondsten uit de oorlog aan het licht. Dit ondergrondse oorlogserfgoed is sinds enkele jaren ook onderwerp van archeologisch onderzoek. Opgravingen naar resten uit de oorlog blijken gegevens op te leveren die nog niet bekend waren uit historische bronnen. Vondsten uit de oorlog roepen bovendien vaak veel reacties en ook emoties op bij het publiek. Ook in de Ronde Venen bevinden zich diverse sporen uit de Tweede Wereldoorlog in de bodem. Tot nu toe is daar nog weinig aandacht aan besteed en bestaat er nog geen overzicht van dit oorlogserfgoed. De lezing laat zien om wat voor sporen het gaat en wat onderzoek van dergelijke sporen kan opleveren. In de lezing wordt ook ingegaan op de bijdrage die lokale onderzoekers kunnen leveren aan deze nieuwe vorm van archeologisch onderzoek.

Ruurd Kok (1969) studeerde archeologie aan de Universiteit Leiden. Van 2002 tot 2010 was hij beleidsmedewerker archeologie van de provincie Utrecht. Daar was hij onder andere projectleider van het project om het Romeinse legerkamp Fectio bij Bunnik beter zichtbaar en beleefbaar te maken voor het publiek. Sinds 2010 is Kok teamleider bij het archeologisch adviesbureau RAAP. Zijn interesse gaat in het bijzonder uit naar sporen van de Tweede Wereldoorlog. Hij zet zich al aantal jaren door middel van lezingen en publicaties in om meer aandacht te vragen voor het ondergronds erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog, in de archeologische vakwereld en daarbuiten. (zie ook het artikel over dit onderwerp in de Proosdijkoerier nr 4, december 2012, pag. 138 en 139.)

De leden van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' zijn van harte uitgenodigd voor de ledenvergadering. De agenda voor deze vergadering is als volgt:

1. **Opening en mededelingen (20.00 uur) door de heer J. Meulstee, voorzitter.**
2. **Verslag van de ledenvergadering van november 2012**

Dit verslag is in te zien in het inloggedeelte van onze website.

3. **Jaarverslag 2012**

Het jaarverslag is eveneens in te zien via onze website, deelpagina 'bestuur'.

4. **Financieel verslag 2012**

Het financieel verslag wordt ter vergadering beschikbaar gesteld. Mocht u vooraf inzage willen in dit verslag, dan kunt u contact opnemen met onze penningmeester, dhr. A. Schuil.

5. **Verslag financiële commissie**

6. **Benoeming financiële commissie**

7. **Benoeming bestuursleden**

Aftredend en niet herkiesbaar zijn dhr. A. Schuil, penningmeester en dhr. J. Driedonks, eindredacteur.

Als nieuw bestuurslid stellen wij voor dhr. K. Moormann uit Vinkeveen.

Een nadere toelichting op de portefeuilleverdeling binnen het bestuur geven we ter vergadering.

8. **Stichting Proosdijer Publicaties**

9. **Rondvraag en sluiting (rond 20.35 uur)**

Na de pauze is dan de lezing van dhr. Ruurd Kok over Sporen van de Tweede Wereldoorlog in De Ronde Venen. Graag zien we u 23 april a.s. in Wilnis.

Maar - ikzelf ?... keek toe en heb gezwegen

Het is de slotregel op één van de drie gedenktafels die twintig jaar geleden, na enig aandringen, op initiatief van Drs. L.G.J. Rouwenhorst en Mr. J.C.K. van Loo, op het Raadhuisplein van Mijdrecht werden geplaatst. Ontruikt aan anonimiteit vormen zij samen een herkenbaar memoriam voor de ingezetenen die destijds, strijdbaar of berustend, hun lot hebben moeten aanvaarden. Niet alleen de tekst op die derde lessenaar, maar ook het gegeven dat er reeds een herdenkingsmonument in deze gemeente staat, maakte nieuwsgierigheid los.

In veel Nederlandse gemeenten staan gedenktekens, maar twee in dezelfde plaats, zoals in een relatief kleine gemeente zoals in Mijdrecht het geval is, komt toch niet vaak voor.

Het oudste van de twee, 'Monument 1940-1945', dateert van net na de Tweede Wereldoorlog en was een ontwerp van J.F. Vermeulen. Het staat aan de Dorpsstraat nabij de dorpsbrug over de Bruggesloot. Het wordt omschreven als een bakstenen gedenkmuur met in het midden een gemetselde zuil. De zuil wordt bekroond door een natuurstenen blok met het rijkswapen en de spreuk 'JE MAINTIENDRAI'. Op de muur zijn hardstenen platen met de Britse en Amerikaanse vlag aangebracht. Boven de vlaggen staat in hoogrelief het jaartal '5 MEI 1945'. Links en rechts op de muur is een hardstenen plaquette bevestigd. Voor de muur bevinden zich twee gemetselde bloembakken.

De tekst op de linkerplaat luidt; 'TER NAGEDACHTENIS AAN HEN DIE VIELEN UIT ONZE GEMEENTE' en op de andere plaat kan men lezen 'MIJN SCHILT ENDE BETROUWEN SIJT GHIJ O GODT MIJN HEER'. Het monument symboliseert de nagedachtenis aan de geallieerde militairen, de burgerslachtoffers en het Verzet in Nederland.

De Lionsclub Mijdrecht/Wilnis heeft er aan bijgedragen dat dit monument in 1999 gerestaureerd kon worden.

Het monument vóór Verzorgingshuis Nieuw Avondlicht.

De gekozen locatie destijds was niet vreemd, want het terrein achter het monument lag sedert 1942 braak na de sloop van de villa en het koetshuis van mevrouw Van Wieringen. Zij had testamentair vast laten leggen, dat alles gedurende tien jaar na haar overlijden onaangeroerd moest blijven en dat daarna de gemeente, als eigenaar, over de grond kon beschikken. Na de bevrijding werd op 13 juli 1946 de Stichting Tehuis Ouden van Dagen 'Avondlicht' in het leven geroepen en vervolgens werd een verzoek ingediend om daar te mogen bouwen. Tussentijds werd het terrein door de plaatselijke bevolking gebruikt om daar samen te komen, niet alleen om te feesten, maar ook om te gedenken. Begin oktober 1945 had een spontaan opgericht bevrijdingscomité geld ingezameld onder de bevolking en het ingezamelde bedrag bleek ruim voldoende voor het oprichten van een herdenkingsmonument op deze plaats. De onthulling hiervan vond plaats op 5 juni 1946 en de beplanting rondom, werd later door de gemeente ter hand genomen en aangepast. Dit laatste gebeurde op aandringen van raadslid Kruiswijk, tevens voorzitter van de Stichting 'Avondlicht', die zich nadien met regelmaat kritisch bleef uitlaten over de desolate omgeving van het monument.

Op het Oranje comité na voelde niemand zich daadwerkelijk verantwoordelijk. Enkele jaren later liet een inwoner een paar uur vóór het gedenken, zelfs nog een bak violen aanrukken. Wel werden er herdenkingsdiensten gehouden in de Hervormde kerken van Mijdrecht en Waverveen. Maar een verzoek voor een dergelijke dienst in de Rooms-katholieke kerk aan het Driehuis vond geen luisterend oor bij het Aartsbisdom in Utrecht. Met een ingezonden stuk trok vijf jaar na de Bevrijding, op 10 mei 1950, het Bestuur van de Oranje vereniging van leer tegen de ingezetenen in de plaatselijke media. (citaat)

"(...) Toen wij met elkaar op 1 mei j.l. Koninginnedag vierden, werd in ons dorp algemeen gevlagd. Maar

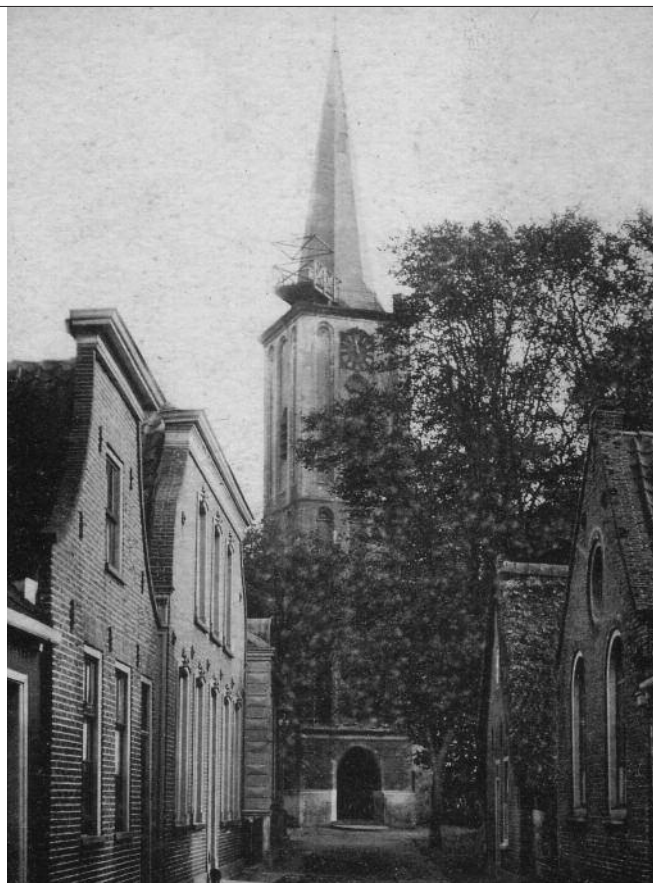
waarom dan niet op de nationale feestdag 5 Mei en waarom werd door velen nagelaten op den avond van de 4^e Mei de vlag halfstok te hangen ter nagedachtenis aan allen, die voor onze vrijheid vielen? Deze onachtzaamheid was wel bijzonder opvallend in het gedeelte van Bozenhoven tussen de Boerenleenbank en de R.K. Kerk. Moge in het vervolg de burgerij in al haar schakeringen openlijk eerbied en vreugde tonen, wanneer nationale herdenkingen ons ALLEN daartoe oproepen (...)."

Het komt mij allemaal nogal vrijblijvend over, maar het zal wel te maken hebben gehad met een gebrek aan coördinatie. Gelukkig hebben latere generaties deze boodschap van hun ouders niet verloren laten gaan en is betrokkenheid zelfs het sleutelwoord geworden bij ons gezamenlijk jaarlijks gedenken. Naarmate de verhalen loskwamen, nam ook de nieuwsgierigheid toe, want wie waren zij die schuil gingen achter de tekst: 'TER NAGEDACHTENIS AAN HEN DIE VIELEN UIT ONZE GE-MEENTE'?

Toen deze vraag bijna vijftig jaar na dato ter tafel werd gebracht, werd al snel duidelijk dat het wel of niet vermelden van namen bij sommigen nog steeds gevoelig lag. Onbegrijpelijk om aan deze verhullende anonimiteit van slachtoffers vast te blijven houden, die iedereen in het dorp toch gekend moet hebben. Het enige excuus wat ik me zou kunnen bedenken, is dat op deze wijze niemand vergeten zou worden. Máár het zou wel eens in kunnen houden dat de beleving door latere generaties langzaam maar zeker verloren dreigde te gaan.

Een artikel in het Utrechts Nieuwsblad van dinsdag 4 mei 1993 maakt een en ander wat overzichtelijker. Burgemeester Boogaard had een schriftelijk verzoek ontvangen van de heren Rouwenhorst en Van Loo om medewerking te willen verlenen aan een gedenkteken, met daarop de namen van ingezetenen, die tijdens de Tweede Wereldoorlog waren omgekomen. Kern van het verzoek richtte zich vooral op de drie omgekomen slachtoffers die in 1990 nauwelijks meer bekend waren of werden stilgezwegen door hen die daar wel van op de hoogte waren. Jarenlang onderzoek dat hier aan vooraf was gegaan, was niet alleen stroef verlopen maar ook de medewerking en enig enthousiasme waren ver te zoeken geweest. Het had er veel weg van dat de Joodse afkomst van deze familie Heijmans hier mogelijk debet aan was geweest. Rest de vraag wie deze vergeten mensen dan wel waren?

De naam Heijmans werd in Mijdrecht/Wilnis al gebezigd sedert het begin van de 19^e eeuw. Deze familie

De synagoge in de Kerkstraat, rechts het huis met het ronde raam.

heeft generaties lang een vooraanstaande rol binnen de Joodse gemeenschap bekleed. In het midden van de 19^e eeuw vormden zij tezamen met een twintigtal gezinnen de Joodse geloofsgemeenschap, die verspreid woonde in Mijdrecht en in de Amstelhoek die zich voornamelijk bezig hield met kleine markt of straathandel. De Bataafse Revolutie zou ook hen vrijheid van godsdienst en politieke betrokkenheid gebracht moeten hebben, maar die kloof in de samenleving bleek maar moeilijk te slechten en dat was in Mijdrecht e.o. niet anders.

Eén van hen was lommerdhouder Elias Joseph Heijmans, die in 1819 een woning had gekocht in de Kerkstraat en daar één kamer inrichtte als huissynagoge. Na diens overlijden in 1838 kwam het pand in bezit van Abraham Jacob Frijbits en werd het nadien in gebruik genomen als synagoge, ook wel Sjoel genoemd. Oude bevolkingstellingen laten zien dat de Joodse gemeenschap in Mijdrecht e.o. in 1870 zo'n zeventig lidmaten telde en het grootste deel vormde binnen de ringsynagoge van Maarsse.

Uit de notulen van een vergadering, gehouden op 13 november 1905, valt op te maken dat de synagoge, oud en vervallen was en sedert jaren niet meer in gebruik. De steeds kleiner wordende Joodse gemeenschap was er niet in geslaagd om onderhoud te plegen. De financiële middelen ontbraken en sedert 1875 stond er een lening uit van fl. 700,- bij K. van Wieringen Hzn., die

op aflossing had aangedrongen. Voldoende redenen voor Joseph de Jong, koopman te Mijdrecht om (als lasthebber van Mej. Jaantje de Jong, Christje de Jong coupeuse, Aaltje Izaak wed. van Elias Heijmans, Heijman Heijmans en Salomon Heijmans, kooplieden, en Kaatje Heijmans, in vergadering bijeen) te besluiten de Neder Duitse Israëlitische Gemeente in Mijdrecht dorp op te heffen.

Het pand c.a. werd later verkocht aan de broers Arnoldus, Willem en Wijnand van Doesburg, koekfabrikanten in Mijdrecht. Daarna was de Joodse gemeenschap aangewezen op de synagoge in de Mennonietenbuurt op de locatie die sedert 1805 in gebruik was bij de Joodse ingezetenen van de Amstelhoek en Uithoorn. Heel langzaam liep ook hier het aantal lidmaten terug en in 1938 werd besloten om de deuren van dit bouwvallige pand definitief te sluiten. De joodse gemeente werd in 1947 ontbonden en bij Amsterdam gevoegd. Het zou echter nog vijftien jaar duren voordat de slopershamer ter hand zou worden genomen voor de afbraak van het betreffende pand.

Tussen het 3^e en 4^e huis van rechts, is op de achtergrond nog vaag de gevel van de synagoge, die daar in 1900 herrees, zichtbaar.

Heijman, Salomon en Kaatje Heijmans kunnen worden omschreven als orthodox Joods en woonden destijds op Hofland 57. Vrijdagavond kwam er iemand langs om ter voorbereiding van de Sjabbat de lichtschakelaars om te zetten en indien nodig het vuur aan te steken. Slechts weinigen zullen het hoe en waarom daarvan begrepen hebben. Het verhaal ging dat ze erg op zichzelf waren en door de jeugd nog weleens werden bespot vanwege hun gedrongen lichaamsbouw en opvallend bolle ogen. Over het algemeen deed de naaste omgeving niet moeilijk over hun gewoonten en rituelen. Opvallender was de onverdraagzaamheid bij overheid en vertegenwoordigers van de kerk. Mogelijk was dit laatste toe te schrijven omdat zij zich niet aan de zondagsrust hielden: zo visten ze op zondag. Beide broers, die ook wel als Heinie en Sallie werden aangeduid, stonden bekend als knorzen en hadden achter hun woning een slachterij. Salomon ging de

boeren langs, waarbij zijn interesse vooral uitging naar vee dat wat 'mankeerde', want daar kon noodgedwongen nog wel eens op afgedongen worden. Dit goedkope vrijbankvlees ging vervolgens weer vrij vlot van de hand. Een handelswijze die zowel bij de boeren als de plaatselijke slager op weinig sympathie heeft kunnen rekenen.

Zij huurden twee hectare weiland grenzend aan de Kerkvaart, waar het gekochte vee tijdelijk werd geweid. Maar vanwege een afgekondigde verbodsbepaling op bezittingen van Joodse ingezetenen, werd dit land in december 1941 door de gemeente gevorderd, vervolgens 'gescheurd' (= omgeploegd) om in kleinere percelen uitgegeven te kunnen worden aan ingezetenen van Mijdrecht als volkstuintjes. In januari 1941 werd de aanmeldingsplicht afgekondigd voor personen, die geheel of gedeeltelijk joods waren. Op 11 augustus van hetzelfde jaar werd de Verordening 154/1941 van kracht, die betrekking had op valuta, cheques, contanten en banktegoeden. Maatregelen, die gepaard gingen met de nodige intimidatie en terreur. Hiermee werd, net als eerder bij het joodse grondbezit, de liquidatie van joods onroerend goed en hypotheek geregeld. Deze verordening verplichtte de Joodse bevolking in Nederland haar bezittingen, inclusief alle aan de grond gerelateerde rechten aan te melden bij de Duitse bezettingsmacht. Deze rechten bestonden niet alleen uit het recht van erfpacht en het recht van opstal, maar betrof ook het onroerend goed op grond en de daarop gevestigde rechten zoals verhuur en hypotheek.

De aanmeldingen en registratie van grondbezit dat in handen was van Joodse inwoners moesten worden ingediend bij de Niederländische Grundstückverwaltung (NGV). De hoofdsom werd nadien doorgesluisd naar de Vermögensverwaltungs- und Rentenanstalt (VVRA) en vervolgens naar de beruchte rooibank Lippmann, Rosenthal & Co in de Sarphatistraat te Amsterdam. In de keten van onteigening en doorverkoop van Joods onroerend goed tijdens de Tweede Wereldoorlog vormden de notarissen de laatste schakel. Zij verzorgden de overdracht, voorzagen de akte van hun stempel en daarmee werd het onrecht definitief notarieel vastgelegd. Door de verplichte geheimhouding was deze rol van notarissen onzichtbaar. De naoorlogse zuivering van het notariaat vond grotendeels achter gesloten deuren plaats en confronteerde de beroepsgroep met deze praktijken. Sommige notarissen kozen tijdens de oorlog voor een meer gewetensvolle oplossing, zoals dat in Mijdrecht het geval was. Daar werden twee panden met instemming van de Joodse eigenaar verkocht, maar de notaris had er voor gezorgd dat zijn honorarium ten goede kwam aan Joodse onderduikers.

Na de oorlog werden alle transacties in het kader van rechtsherstel teruggedraaid en werd duidelijk dat slechts veertien van de 46 notariskantoren in de ring Utrecht bij geen enkele Joodse overdrachtsakte betrokken waren geweest.

Familie Heijmans voor de woning aan Hofland te Mijdrecht. Links broer Salomon Heijmans met kinderen van zuster Esther Frank - Heijmans, het jongetje is Bernard Frank, de zusjes weerszijde Hendrina Elly en Alida, Daarnaast waarschijnlijk moeder Aaltje Isaak. Staande zuster Kaatje Heijmans en zittend in de stoel zuster Esther Frank - Heijmans. (Heijman ontbreekt op deze foto)

Een telling in 1941, op last van de bezetter gedaan, wees uit dat er in Mijdrecht naast een 'halfjood' en een 'kwartjood', ook drie 'voljoden' geregistreerd stonden. Dit waren Heijman, Salomon en Kaatje, kinderen van Elias Heijmans, koopman in vee, geboren in Wilnis en Aaltje Izaak, allen ongehuwd. Hun jongere zus Ester was al veel eerder op negentienjarige leeftijd naar Hardenberg vertrokken en op 12 februari 1911 in Coevorden in het huwelijk getreden met Izak Frank, koopman in groenten en fruit. Later verhuisden Ester en haar man naar Amsterdam. Aan de hand van enkele bronnen en de verhalen probeer ik me een voorstelling te maken van hetgeen er zich op zaterdag 12 september 1942 op Hofland heeft afgespeeld. Volgens het K.N.M.I. was er die dag sprake van een aangename zonnige najaarsdag, maar daar zullen Heijman, Salomon en Kaatje Heijmans weinig oog voor hebben gehad. Het huis zal kraakhelder zijn geweest, want ze zullen het gevoel hebben gehad dat zij daar misschien wel nooit meer terug zouden keren. Kaatje had huilend afscheid genomen van de vrouw van de bakker, waar ze volgens zeggen een hele goede band mee had. Drie kleine koffers handbagage zullen in de gang klaar hebben gestaan en men zal zwijgend hebben zitten wachten tot het tijd was om naar het station te gaan. Zouden ze geweten hebben dat plaatselijke veldwachter Talsma hen op die voor hen laatste wandeling in Mijdrecht zou begeleiden? Omdat een agent zoiets nooit op eigen houtje zou doen, blijft het gissen naar de beweegredenen waarom burgemeester Padmos hem destijds die opdracht had gegeven.

Gevieren zijn ze toen op weg gegaan, misschien wel verbaasd nagestaard door iedereen die zij tegenkwamen. Hofland uit, de brug over, dan de Dorpsstraat in. Misschien hebben zij voor de winkel van Kockmann, vlak bij de plek waar nu dus de drie herdenkingstafels staan, nog heel even stil gestaan en achterom gekeken, voordat zij linksaf zijn gegaan richting station. Volgens zeggen hebben zij daar nog geruime tijd zitten wachten op de trein, die hen naar Amsterdam zou brengen. Daar zouden zij onderdak krijgen in het pension van hun zus Ester en haar man Izak Frank aan de Plantage Middenlaan 29, op een steenworp afstand van de beruchte Hollandse Schouwburg waar zij herhaaldelijk getuige zullen zijn geweest van vreselijke taferelen die daar plaats hebben gevonden. Tot het moment aanbrak dat ook zij zich daar moesten melden bij de Joodse Raad voor deportatie naar Westerbork. Op 26 januari 1943 zijn zij in het Polizeiliches Durchgangslager Westerbork aangekomen.

Op 2 februari 1943, nog geen week later, zijn zij tezamen met nog 890 ongelukkigen, met een enkele reis op zak afgevoerd richting Polen. Na een mensonwaardige reis van drie dagen en twee nachten in veewagens, zijn zij aangekomen in Auschwitz. Gezien hun gevorderde leeftijd; Heijman (67), Salomon (65) en Kaatje (61) zijn zij direct na aankomst op 5 februari de gaskamer ingedreven. Hun zus Ester en haar man Izak Frank werden op 28 mei 1943 vermoord in Sobibor. Net als hun zestienjarige zoon Bernard, die al eerder op 13 maart 1943 in Sobibor om het leven was gebracht. Eenzelfde lot had hun dertigjarige dochter Hendrina Elly ondergaan. Zij was samen met haar vierjarige dochterje Edith al op 17 juli 1942 vergast in Auschwitz. Haar man Fritz Theodoor Goldschmidt stierf daar veertien dagen later. Twee andere kinderen van Ester hebben de oorlog overleefd: zoon Elias en dochter Alida. Alida was op april 1942 getrouwd met Heiman Cats, koopman in confectie. Drie maanden later vluchtten ze vanuit Nederland naar Frankrijk, waar ze tijdens de oorlog twee kinderen kregen: Edith en haar broer Bernard Pierre.

Een deportatiebord op een treinwagon naar Westerbork

Alleen al vanuit kamp Westerbork zijn bijna 107.000 mensen gedeporteerd. Op 15 juli 1942 vertrok het eerste transport naar Auschwitz-Birkenau.

Vanaf 2 maart 1943 tot 16 november 1943 was er sprake van een wekelijks ritme: iedere dinsdag vertrok een trein met duizend tot soms meer dan drieduizend personen. De deportaties werden georganiseerd vanuit Berlijn: datum, bestemming en het aantal te deporteren mensen. In totaal vertrokken 97 van die transporten.

De SS-commandant van Westerbork was verantwoordelijk voor het opstellen van de transportlijsten. De uitvoering werd overgelaten aan de Joodse kampleiding.

De bestemming was meestal Auschwitz of Sobibor.

Enkele keren ging een transport naar Bergen-Belsen en Theresienstadt en soms een ander kamp.

Het laatste grote transport vertrok met 279 Joden op 13 september 1944 naar Bergen-Belsen. Slechts 5.000 van alle gedeporteerden overleefden de oorlog.

Niet lang nadat Heijman, Salomon en hun zus Kaatje Mijdrecht hadden moeten verlaten, kwam de leegstaande woning in handen van een NSB'er uit Uithoorn. Mogelijk was daar op de één of andere manier de beruchte ANBO (Algemeen Nederlands Beheer van Onroerende Goederen) bij betrokken geweest.

Er kwam voor de koper echter een onverwachte kink in de kabel. Jacobus Broerse, een beruchte en gevreesde pro-Duitse ingezetene, die zowel contacten bij de Sicherheitsdienst (SD) in Amsterdam had als Duitse 'connecties' in Utrecht, eigende zich de voormalige woning van de familie Heijmans toe. Broerse was voor het uitbreken van de oorlog bekend geworden vanwege zijn pogingen om de erfenis van mevrouw Van Wieringen in handen te krijgen en was daarvoor tot een jarenlange celstraf veroordeeld.

'De Lord', zoals men hem in de volksmond betitelde, had in de oorlog nog een poging ondernomen om zich bij de NSB aan te sluiten. Drie van zijn zoons vochten aan het oostfront en twee van hen zijn daar gesneuveld. De derde zoon overleefde de oorlog en vestigde zich daarna blijvend in Duitsland. Over zijn vierde zoon en

diens zus is weinig bekend. Zij hebben zich na de oorlog met anonimiteit omhuld.

Jacobus Broerse betrok de leegstaande woning van de familie Heijmans, omdat hij zelf geen woning meer had in Mijdrecht. Achter de schermen werd nog wel de nodige correspondentie gevoerd, maar Broerse trok, mede door zijn bovengenoemde contacten, uiteindelijk aan het langste eind. Het werd gedoogd dat hij daar toen kon blijven wonen, maar werd wel verplicht om huur aan de Uithoornse 'eigenaar' te betalen.

De doelstelling samenvattend, hield het verzoek van de beide initiatiefnemers in, om 50 jaar na dato de anonimiteit van alle slachtoffers door middel van een herinneringsplaquette met daarop hun namen, in of op het gemeentehuis aan een ieder kenbaar te maken. Aanvankelijk wilde de gemeente daar niet aan.

Het was heel opmerkelijk dat de noodzakelijke medewerking tijdens het voorafgaande onderzoek stroef is verlopen. Ook werd duidelijk dat het ontbreken van namen op het oudste monument te wijten was geweest aan onderlinge grote verdeeldheid over wie er nu wel en wie er niet genoemd mochten worden. Het verhaal gaat dat men destijds als compromis de aanwezige marmeren plaat met namen heeft omgedraaid.

Toen alle ingezetenen, die ten gevolge van oorlogshandelingen waren omgekomen, met uitzondering van hen die aan de Duitse kant gesneuveld waren, bekend waren, maakten Rouwenhorst en Van Loo hun voorname per brief in maart 1992 aan de Gemeenteraad van Mijdrecht kenbaar. Het was van begin af aan duidelijk dat de zittende Raad wel tot een eensluidend en onafhankelijk oordeel kon komen en zich volledig distantiëerde van iedere vorm van racisme en discriminatie in verleden, heden en toekomst.

Er werd een adviescommissie beeldende kunst benoemd onder voorzitterschap van Ir. W.P. Koevermans en het te bewandelen traject werd in kaart gebracht. In 1994 kregen de heren Arnoud Beerends en Willem van der Horst gezamenlijk de opdracht om een herinneringskunstwerk ten ontwerpen. Dit resulteerde in drie gedenktafels, uitgevoerd met een voet van natuursteen en een aluminium gedenkplaat, in de vorm van een lessenaar. De drie gedenktafels zijn elk 130 centimeter hoog, 75 centimeter breed en 90 centimeter diep. De namen van de slachtoffers en de teksten van beeldend kunstenaar Martin van Amerongen zullen er mede toe bijdragen dat zij nooit meer vergeten kunnen worden. De tekst "Maar ach? – ikzelf .... Keek toe en heb gezwegen" is genomen uit het boek van J. Presser: "Ondergang, de vervolging en verdelging van het Nederlandse Jodendom 1940-1945."

De onthulling op 4 mei 1995 door mevrouw Edith Cats achter haar, broer Bernard Pierre Cats.

De onthulling vond plaats op 4 mei 1995 door Edith en Bernard Pierre Cats, twee kleinkinderen van Ester en nazaten van de familie Heijmans. Om het Raadhuisplein als publieksruimte meer mogelijkheden te kunnen bieden zijn in overleg met beide initiatiefnemers de tafels in 2007 verplaatst en werd het plein opnieuw ingericht. Het monument toont opvallend veel gelijkenis met een spreekgestoelte en gericht is op de bestuursingang van het gemeentehuis. Met daarop de namen van hen die zwijgend, maar met opgeheven hoofd ooit hulpeloos naar een overheid hebben gekeken en vervolgens in de vergetelheid dreigden te raken.

Bronnen:

- *Archief Drs. L.G.J. Rouwenborst*
- *Het Nederlandse notariaat, de Jodenvervolging en de naoorlogse zuivering by Raymund Schütz*
- *www.historischnieuwsblad.nl*
- *Joods verleden in de Vechtstreek - Tine Visschedijk*
- *Documenten Jodenvervolging in Nederland 1940-1945*
- *R.H.C/G.A.M. 1941-1960 / 521*
- *P.K. december 1996 - F. de Wit*
- *P.K. december 2000 - J.M. Klijn*

De tekst op de eerste tafel luidt:

'MEDEBURGERS OMGEKOMEN IN HET VERZET'

GERRIT VAN HEERINGEN	14 JULI 1885 - 7 JUNI 1944
JAN JETTEN	9 JULI 1918 - 5 MEI 1945
JOOP DRIEHUIS	6 NOVEMBER 1901 - 5 MEI 1945
DIRK VAN VLIET	27 MAART 1921 - 5 MEI 1945
NIC. KROON	24 JUNI 1921 - 5 MEI 1945
PIET VAN BEEK	5 JANUARI 1920 - 5 MEI 1945
TOON SCHOCKMAN	20 FEBRUARI 1918 - 5 MEI 1945

'MAAR ONS VERZET IS NIET ALLEEN MOREEL GERECHTVAARDIGD
HET IS IN DE HUIDIGE OMSTANDIGHEDEN EEN MORELE PLICHT'.

De tekst op de tweede tafel luidt:

'MEDEBURGERS OMGEKOMEN DOOR HET OORLOGSGEWELD DE MENSHEID MORST MET HAAR KINDEREN'

COBUS TEN HAKEN	1 MEI 1919 - 11 MEI 1940
JOHAN BLOM	12 MAART 1914 - 15 MEI 1940
KEES ZAAL	10 JANUARI 1917 - 15 MEI 1941
HERMAN SCHOLTE	13 MAART 1917 - 5 AUGUSTUS 1945
MANUS SMIT	20 MEI 1924 - 27 MAART 1945

'AAN DEN PROVINCIALE WEG NABIJ HET DORP IS EEN
GOEDE VADERLANDER ALS REPRESAILLEMAATREGEL
DOODGESCHOTEN'

KOOP PETERS 11 APRIL 1901 - 6 SEPTEMBER 1944

De tekst op de derde tafel luidt:

'JODSE MEDEBURGERS WEGGEVOERD NAAR AUSCHWITZ
[Hebreeuwse tekst]

HEIJMAN HEIJMANS	9 JULI 1875 - 5 FEBRUARI 1943
SALOMON HEIJMANS	7 OKTOBER 1877 - 5 FEBRUARI 1943
KAATJE HEIJMANS	13 AUGUSTUS 1881 - 5 FEBRUARI 1943

MAAR ACH - IKZELF?...

KEEK TOE EN HEB GEZWEGEN'

Heeft u ze ook nog? Die oude klassenfoto's?

Woerdense Verlaat begin jaren dertig.

Bijgaande foto kregen we van de heer Wim Stam uit de Woerdense Verlaat. De personen op deze schoolfoto zijn bij leven inmiddels krasse tachtigers.

De nummering gaat van links naar rechts beginnend bij de achterste rij:

1. Jaap Groenendijk, 2. Kees Groenendijk, 3. Dirk Stam, 4. Henk Immerzeel, 5. Aland van Oudenallen, 6. Huub Stoof, 7. Wim Hoogendoorn, 8. Henny Stoof, 9. Henk Hoogendoorn, 10. Meester Klaassen, 11. Meester Grundlener, 12. Corrie Grundlener, 13. Nel Hoogendoorn, 14. Gerrie Hoogendoorn, 15. Gerrie Zwijnenburg, 16. Marike Vonk, 17. Annie Vonk, 18. Paulien Vermeij, 19. Jannie Oudenallen Kd, 20. Pietje Oudenallen Kd, 21. Fie Beeloo, 22. Trijntje Beeloo, 23. Leen van Leeuwen, 24. Piet Hoogendoorn, 25. Gijs Vermeij, 26. Piet vd Vaart, 27. Jan Groenendijk, 28. Gijs Blonk Dz, 29. Niek Hooegendoorn, 30. Wim Kemp, 31. Rinus Hoogendoorn, 32. .... Oudenallen, 33. Jan vd Zaan, 34. Juffrouw Ginhoven, 35. Annie Immerzeel, 36. Trijntje Immerzeel Ld, 37. Rie Noordergraaf Ad, 38. Hendrika Blok, 39. Pietje Rademaker, 40. Neeltje Nap, 41. Nel Hoogendoorn, 42. Wijnand Vink, 43. Jopie Hoogendoorn, 44. Lies vd Starre, 45. Marie Kemp, 46. Jannie den Hertog, 47. Toek Noordergraaf Jd, 48. Letta Noordergraaf, 49. Wil Immerzeel, 50. Annie Blok, 51. Jan Hoogendoorn.

Wilt u zelf uw klassenfoto beschikbaar stellen? Dan willen wij daar graag gebruik van maken. Kent u alle namen van de klasgenoten nog? Dan is dit erg handig. Bent u juist nieuwsgierig naar vergeten namen? Dan vragen we onze plaatsgenoten mee te denken. Vooral ook over schoolfoto's uit de jaren vijftig of zestig van de vorige eeuw.

U kunt uw foto's aanleveren bij Jaap Meulstee. Dat mag digitaal via meuls63@planet.nl, u kunt uw foto ook (tijdelijk) afgeven. Dan scannen we de foto en plaatsen deze in één van onze volgende edities.

Van Trees Lommers-Van Kouwen kregen we bijgaande foto uit 1969, met daarop de zesde klas van de R.K. Meisjes-school St. Jozef uit Vinkeveen. Het was de laatste ongemengde meisjesklas, aan het eind van het schooljaar werden de jongensklas en meisjesklas samengevoegd. Opvallend is wellicht de aanwezigheid van Johan v.d. Wijngaard, die op 'aanbeveling van de directie' iets eerder in de wat meer gedisciplineerde meisjesklas werd geplaatst.

Op de foto staan de volgende personen:

Zittend op de grond van links naar rechts:

Mia van Rijn, Johan van den Wijngaard, Marie-José Verlaan, Mathilda de Wit, Marian Hendriks, Ineke Pothuizen, Els Aarsman.

Zittend op stoel van links naar rechts:

Rina Meeuwsen, Bernadet van Waas, Ans Turenhout, Jos Aarsman, Cora Griffioen, Jolanda Hartsink, Agata Kooijman, Corrie Koopman, Bep van Kooten, Annemarieke Eijs.

Staan van links naar rechts:

Juffrouw Pohl, Marian Albers, Renee Pierrot, Rineke Hottinga, Lia van Amsterdam, Marion de Koning, Ineke Versteeg, Els Hartsink, Roos Aarsman.

Achterste rij van links naar rechts:

Lia van Dam, Jeanette Voorbij, Heleen Kunneman, Bettie Marsen, Denise Hendriks, Nelleke van Kouwen, Trees van Kouwen, Mieke Koeleman, Marja Murk.

Van de familie (Sjoerdje) Kraan uit Canada ontvingen we een groepsfoto van de christelijke school Mijdrecht van rond 1950. Bijzonder dank hiervoor. Volgende keer maken we hier ruimte voor.

Gaat u maar rustig slapen

MIJDRECHT VÓÓR, TUSSEN EN NA WO2

“Werp geen scherp tusschen de aardappelschillen”, laat een omkaderd krantenbericht in 1944 weten. Dit, omdat in onze streken de voedselsituatie zo nijpend geworden is dat vuilnisbakken worden onderzocht op weggegooid voedsel en er letsel ontstaat wanneer je scherpe voorwerpen tegenkomt. Laten we eens kijken naar de crisisjaren vóór, tussen en na de Tweede Wereldoorlog. Zien wat voor nieuws de kranten over Mijdrecht naar buiten wisten te brengen, naar de politieke situatie rond die tijd en wie er als eersten betrokken waren bij de wederopbouw. Met name gaat het dan om de raadsleden die na de bevrijding geconfronteerd werden met de vraag: Hoe verder? Probleem toentertijd was dat zij niet door de inwoners waren gekozen.

1939

Dat er een oorlog op komst is, wordt dat jaar in Mijdrecht nog niet echt beseft. Ondanks de mobilisatie van het leger en de inval van Duitse troepen in Polen gaat het leven zijn gewone gang. Dat had minister Colijn toch bedoeld toen hij eerder al - in 1936 - voor de radio zei: “Gaat u maar rustig slapen”.

Zo worden in februari in het kader van de werkverschaffing weer gewoon twintig werklozen uit Zuilen in dienst genomen om ontginningswerk te doen in de polders van de 1e en 3e bedijking en in Groot Mijdrecht. Die maand wordt ook de oostelijke oprit van de provinciale weg 19 (nu N201) bij de nieuwe brug over de Amstel aanbesteed. Aannemer Wed. A. de Bruijn uit Mijdrecht mag die oprit bouwen en doet dit. Vlak voor de officiële opening van de brug op 5 juli is alles klaar. Eind maart worden vier boerderijen van Mw. Van Wieringen door de gemeente bij opbod verkocht. Een ervan is Mariahoeve. Haar totale erfenis bracht de gemeente fl. 73.210,- in het laatje. Alsof er niks aan de hand is, volgen op 19 april verkiezingen voor de Provinciale Staten van Utrecht. Het aantal uitgebrachte stemmen geeft een goed beeld van de politieke verhoudingen dat jaar in resp. Mijdrecht, Vinkeveen en Wilnis.

Sociaal Democratische Arbeiders Partij	108	29	12
Rooms Katholieke Staatspartij	820	1081	427

Anti Revolutionairen	467	301	427
Nationaal Socialistische Beweging	33	135	24
Liberale Staatspartij	65	27	9
Christelijk Historischen	445	190	993

Op 13 juni 1939 volgen ook gemeenteraadsverkiezingen. Op 16 juni publiceert weekblad De Ronde Venen de uitslag in Mijdrecht:

RKSP	751	4 zetels
ARP	417	3
CHU	466	3
Lib. Staatspartij	171	1
Arbeiders partij	127	0

In de nieuwe gemeenteraad nemen zitting:

RKSP. A. van Dijk Wzn, H.J.H. van der Heijden,
W. Bakker en M. L. Janmaat

ARP. J.P. Engel, H. Verburg Czn en W.J. Keijzer Czn

CHU. L. Eijkelenboom, M. van der Vaart en L. Vissers

Liberale Staatspartij. W. Winkel Klzn.

1940

In Mijdrecht verschijnen dat jaar nog drie regionale kranten ‘Het Nieuws’ (sinds 1880) ‘Ons Weekblad’ (sinds 1890) en ‘De Ronde Venen’ (sinds 1936). Twee keer per week krijgen betalende abonnees de krant in de brievenbus. Het is jammer dat er van die kranten in het streekarchief geen exemplaren uit de oorlogsperiode zijn overgebleven. Maar... in Utrecht verschijnt het ‘Utrechtsch Nieuwsblad’ (dagblad sinds 1893) waarin mondjesmaat ook nieuws uit Mijdrecht wordt meegenomen en daar zijn wel exemplaren van bewaard gebleven. Zo meldt het UN op 18 januari dat de auto van melkboer T. v.d. Berg op de overweg aan de Tienboerenweg door een trein geraakt is. Pech, omdat de motor afsloeg. Eind maart wordt gemeld dat een granaatscherf uit een vliegtuig een woning in Vrouwenakker heeft geraakt. In mei staat in de krant dat bij boer J. Winkel in Derde Bedijking varkenspest is ontdekt. Die maand wordt ook duidelijk wat de provincie Utrecht wil meebetalen aan het deel van de provinciale weg tussen Uithoorn en Vreeland. Een schamele 150.000 gulden. De rest van de geschatte twee miljoen moeten anderen maar bijpassen. Dat zal door ingrijpen van oud-

ingenieur van Provinciale waterstaat, NSB-leider Anton Mussert in 1943 opgelost worden wanneer hij provinciale weg 19 door de polder Groot Mijdrecht laat door trekken. Op 10 mei vallen Duitse troepen Nederland binnen. Consternatie alom, alleen al vanwege het gebrom van grote formaties vliegtuigen die 's morgens vroeg het dorp wakker maakten. Behalve veel nieuws over de inval en de capitulatie vier dagen later weet de krant over Mijdrecht niets meer te melden.

1941

Halverwege dat jaar valt bij uitgever Lodewegen Van der Neut in Uithoorn een aangetekende brief op de mat van het z.g. Bureau voor Persreorganisatie met het bevel te stoppen met Ons Weekblad. Volgens de uitgever is daarmee destijds geprobeerd andere bladen in te werken, die bereid waren door de Duitsers gedicteerde propaganda op te nemen. Het gevolg was dat veel regionale kranten rond die tijd hun uitgaven stopten. Zo niet het Utrechts Nieuwsblad.

De burgemeester van Mijdrecht is nog steeds Iman Padmos. Hij is dat al 22 jaar. Wethouder zijn L. Eijkelenboom en M. Janmaat. Gemeentesecretaris is C. Koedam. De vier komen elke week bijeen om de toestand in het dorp te bespreken en proberen alles op orde te houden. Hun verslagen zijn keurig handgeschreven en in goed leesbaar Nederlands. Begin februari laat het viertal weten dat voor de uitgifte van persoonsbewijzen hulp op de secretarie nodig is. Zij zoeken een werkloze kantoorbediende die dat voor 100 gld per maand wil doen. Even later houdt Winterhulp Nederland een straatcollecte. De opbrengst in Mijdrecht is fl. 66,-. In Vinkeveen fl. 138,- en in Wilnis fl. 51,-. De Vinkeveener blijkt toch wat royaler dan de Mijdrechtenaar. De schaarste aan levensmiddelen verergert. In april wordt een veehouder beboet wegens verkoop van groente tegen een veel te hoge prijs. Er wordt gehamsterd en de avondklok moet er voor zorgen dat iedereen 's avonds na negen uur van de straat is. Muziekvereniging VIOS moppert dat de muzikentent er zo haveloos bij staat. Maar op de radio is ook muziek te beluisteren. Hilversum 1 zendt uit op de middengolf op 415,5 meter. Hilversum 2 doet dat op 301,5 meter. De uitzendtijden zijn van 6.45 uur tot 22.00 uur. Eind april worden 100 Amsterdammers ingeschakeld om verder te gaan met ontginningswerk in de Mijdrechtse polders, want de werkverschaffing is in mei 1940 officieel afgeschaft. Ronduit teleurstellend is de opbrengst van een collecte in juli voor het Duitse Rode Kruis. Mijdrecht en Wilnis

hebben daar fl. 3,79 voor over. Vinkeveen is met fl. 82,- weer veel guller. Op 28 augustus is de laatste vergadering van de Mijdrechtse gemeenteraad. De raad is ontbonden. Burgemeester Padmos mag in zijn eentje straks raad en college gaan vervangen.

1942

Weinig plaatselijk nieuws. Begin januari wil J. Broerse jr. dat de gemeente meewerkt aan het plaatsen van vijftien werklozen om zijn tuin 80 cm diep om te spitten. Voor de kosten, begroot op 300 gulden, vraagt hij een lening. "Niet op ingaan", adviseren B&W. In april blijkt dat groentekweker Cornelissen een grote partij snijbonen aan particulieren heeft verkocht. Dat is verboden i.v.m. de schaarste van levensmiddelen. Hij krijgt twee maanden cel. Op 15 april is de laatste vergadering van B&W. Hun laatste besluit is de opbrengst van de villa van Mevrouw Van Wieringen te beleggen in 4% obligaties Ned. Staatsschuld.

1943

Het plaatselijk nieuws wordt alsmaar korter. Burgemeester Padmos laat weten dat de inrichtingsplannen rond het fort bij Amstelhoek, de herinrichting van Hofland en de naastgelegen Mijdrechtse Zuwe klaar liggen. In mei volgt de oproep dat alle inwoners hun radiotoestel moeten inleveren. Het gevolg is dat veel toestellen 'onderduiken' en het luisteren naar illegale zenders risico's oplevert. Halverwege het jaar moet Padmos het veld ruimen. Als burgemeester zou hij nagelaten hebben personen te bestraffen die NSB-ers zouden hebben mishandeld en niet hebben ingegrepen toen boeren weigerden melk aan de Duitsers af te staan. Op 3 november volgt de NSB-er H. J. Doude van Troostwijk uit Vreeland hem op. Snel daarop intensiveert de jacht op rijwielen en kostbaarheden.

1944

Het enige nieuws dat het UN dat jaar over Mijdrecht weet te vertellen is dat C. van Doesburg in januari geslaagd is voor een examen in de Hoogduitsche Taal. De voetbaluitslagen van VVM blijven trouw genoemd worden. Het echte oorlogsnieuws staat in illegale krantjes, zoals Het Parool, De Waarheid, Paraat en De Luistervink, die met veel durf door de ondergrondse worden verspreid.

Regelmatig valt dat jaar de stroom uit en wordt de mensen aangeraden hoe te handelen. "Wees zuinig met gas en elektriciteit, uw spijzen in een hooikist dus bereid", rijmt een krantenbericht. Dus eten klaarmaken op de salamanderkachel, de allesbrander met het schildje waarop de woorden: "Je brûle tout l'hiver, sans m'éteindre" ["Ik brand de hele winter zonder uit te doven", red.] en daarna de hooikist in om alles goed gaar te laten worden.

1945

In de eerste vier maanden dat jaar heerst de hongersnood. Geen krantenberichten en geen gemeentelijk nieuws, alleen soms illegale blaadjes. Overall mensen uit de grote stad die bij boeren op het platteland naar

voedsel zoeken. Mijdrecht biedt huisvesting aan 500 evacués uit Limburg en Brabant. Na eerst gevlucht te zijn voor het oprukkende oorlogsgeweld met achterlating van de meeste bezittingen hebben ze de pech in een gebied te worden ondergebracht waar hongersnood zou uitbreken. Op 5 mei, na de capitulatie van Duitsland, keert Padmos terug als burgemeester. Hij neemt zijn oude

plaats weer in die, sinds het terugtreden van H.J. Doude van Troostwijk op 16 april 1945, nog even door de NSB-er P. Heijman werd ingenomen. Halverwege mei wordt H.J. Doude van Troostwijk opgepakt en belandt vervolgens in de gevangenis. Op 19 juni verschijnt 'Ons Weekblad' weer. Even later komt het oude college van B&W bijeen. De gemeente krijgt van het rijk 100.000 gul-

den voorschot om een lening van 88.000 gulden bij de Nutsspaarbank af te lossen. De inspectie Lager Onderwijs vraagt of er in het openbaar onderwijs leerkrachten zijn die destijds lid waren van het Opvoedersgilde, de Jeugdstorm, de Weerafdeling van de NSB, de Landwacht SS of die een "onvaderlandslievende houding vertoonden". "Die waren er niet", melden B&W.

Het leven hervat zich

Op 10 juli blijken de telefoonverbindingen hersteld. "Tussen het uur van aanvraag en gesprek ligt een tijdsduur waarin men de boodschap per voet kan overbruggen", laat 'Ons Weekblad' weten.

Op 15 juli is er weer stroom voor particulieren. Voorlopig gerantsoeneerd. Tot dan zaten de rondeveense gemeenten vaak zonder. Maar... stroom is alleen bestemd voor verlichting en huishoudelijk gebruik. Bij rantsoenoverschrijding volgt veertien dagen afsluiting. Een tweede overschrijding betekent drie maanden afsluiting. Afsluiten elektra betekent ook afsluiten gas en omgekeerd. Het elektriciteitsbedrijf zal tussentijds meters opnemen! Op woensdag 22 en donderdag 23 augustus viert Mijdrecht de bevrijding. Als blijvend onderdeel wordt in het wandelpark van mevrouw van Wieringen een monument geplaatst. Dat staat nog steeds tegenover Nieuw Avondlicht.

Die overval was het noemen niet waard

Terugkijkend kan geconcludeerd worden dat het leven in Mijdrecht tussen 1939 en mei 1945 gewoon haar eigen gang is gegaan. H.J. Doude van Troostwijk heeft als NSB burgemeester niet veel kwaad aangericht. Hij bemoeide zich niet met de uitgifte van persoonsbewijzen en wist zelfs te voorkomen dat de Duitsers voedsel opeisten ten koste van de burgerbevolking. Ook was hij bekend met de illegaliteit, maar trad er niet tegen op. Mijdrecht was tijdens de oorlogsjaren een arm dorp. Duitse militairen zijn er nooit gelegerd geweest en echt schokkende dingen zijn buiten het doodschieten van Koop Peters in 1944 amper verwoord. Zelfs de overval op het distributiekantoor in maart 1944 door verzetstrijders bleek het noemen niet waard. Maar die overval betekende wel het tijdelijk onderduiken van Ka Hamme, Ruth Bras, Miep Klinkhamer, Joost Verburg, Wim Kruiswijk, Miep Sohl en Miep Verburg die toentertijd bij de distributiedienst voor Mijdrecht, Vinkeveen en Wilnis werkten. Toen schrijver dezes in 2002 met een van hen over die overval wilde praten, viel hem stilzwijgen ten deel. Zo diep bleek dat gebeuren betrokkene geraakt te hebben.

Maar dan komt het

Er moet een tijdelijke gemeenteraad komen in afwachting van de reguliere verkiezingen in 1946. Door een kiescollege waarin 33 mannen, zijnde het drievoud van het aantal leden van de te benoemen raad, worden in augustus aanbevelingen gedaan. In september volgt een lijst met gegadigden. Aantal inwoners Mijdrecht 4938. Aantal leden raad elf. De burgemeester verklaart dat de voornaamste geestelijke en maatschappelijke stromingen op de lijst zijn vermeld. De lijst toont de volgende namen:

Rooms Katholieke Staatspartij

1. Martinus L. Janmaat r.k. 56. veehouder en directeur boerenleenbank
2. Leonardus van Dijk r.k. 53. heier en voorzitter r.k. werkliedenvereniging
3. Hendrikus C. de Graaff r.k. 63. kassier boerenleenbank en voorzitter r.k. armbestuur
4. Cornelis P. Oudshoorn r.k. 39. veehouder
5. Joh van Doorn r.k. 62. landarbeider en voorzitter r.k. landarbeidersbond
6. W.C. van Wijngaarden r.k. 63. veehouder en secretaris r.k. kerkbestuur
7. Johannes P. Samsom r.k. 39. timmerman en voorzitter r.k. bouwvakarbeidersbond
8. Hendricus. Kandelaar r.k. 57. veehouder
9. Lambertus F. van der Meerendonk r.k. 51. onderwijzer
10. Cornelis L. Lammers r.k. 48. fouragehandelaar en lid r.k. armbestuur
11. Thomas J. van Veen r.k. 42. groentekweker
12. Willem Bakker r.k. 56. fabrieksarbeider
13. Johannes de Jong r.k. 44. veehouder en lid r.k. armbestuur
14. Cornelis van Bemmelen r.k. 45. landarbeider en secretaris r.k. werkliedenvereniging

Christelijk Historischen

15. Antoon van Brenk n.h. 43. belastingmedewerker
16. Pieter J. Koopmans n.h. 35. onderwijzer
17. Willem de Bruin n.h. 43. aannemer en commandant vrijwillige brandweer
18. Hendrik van Selm n.h. 41. veehouder en bestuurslid waterschap
19. Hendrik van Rijk n.h. 51. schilder
20. Jan J. de Rooi n.h. 35. arbeider
21. Jan Winkel n.h. 37. veehouder
22. Gijsbertus de Bruin n.h. 35. aannemer
23. Jan J. van der Helm n.h. 38. aannemer en diaken NH kerk

Staatkundig Gereformeerden

24. Gijsbert den Hertog geref. 28. fabrikant en secr. chr. kleuterschool
25. Hendrik van Kreuningens geref. 39. manufacturier en ouderling gereformeerde gemeente
26. Wouter Rijnveld geref. 35. veehouder
27. Gerrit van Eijk geref. 46. tuinder
28. Jacobus van der Wilt geref. 29. landarbeider

Nederlands Hervormde Liberalen

29. Willem Winkel n.h. 71. zonder beroep, voorzitter waterschap en directeur nutsspaarbank
30. Teunis Krul n.h. 62. tuinder
31. Willem Kruiswijk n.h. 47. klerk, penningmeester waterschap en secretaris Groene Kruis
32. Jacobus van Geijn n.h. 50. timmerman
33. Pieter W. Gille n.h. 41. elektricien

De verkiezingen voor die tijdelijke raad zijn op 10 oktober 1945. De eerste vergadering is op 14 november. Voorzitter is I. Padmos. Secretaris is C. Koedam sr. Aanwezig zijn: W. Bakker, C. Broerse, L. van Dijk, J.J. v.d. Helm, Gijsb. den Hertog, W. Kruiswijk, W.H. van Schie, H. van Selm, Th. J. van Veen, W. Winkel. M.L. Janmaat was ziek. De leden L. van Dijk en C. Broerse worden elk met negen stemmen benoemd tot wethouder. L. van Dijk is de oudste. Sinds 1923 is hij raadslid.

Geen klompen? Dan Rijkshoutbureau inschakelen

De tweede raadsvergadering is op 28 november. Eerste punt is herziening van de jaarwedde van de gemeentesecretaris en gemeenteontvanger. Zij krijgen een vaste opslag van 15% en een tijdelijke van 5%. Mensen die zwaar werk verrichten krijgen extra bonnen voor levensmiddelen. Het centraal distributiekantoor gaat dat regelen. Pas in de rondvraag komen de echte problemen naar voren. Wantoestanden bij afvoer fecaliën veroorzaakt door de vuile sloot op Hofland tussen de percelen van Kruiswijk en Verweij. Kan de opzichter daar niet wat meer tijd in steken in plaats van zich alsmaar maar met de distributiedienst bezig te houden? Die vuilproblemen kunnen alleen opgelost worden door riolering. Andere hete hangijzers zijn de slechte straatverlichting, de slechte bestrating in de dorpsstraat en de beroerde treinaansluitingen op de grote lijnen. Een andere klacht is de woningbouw. Daar kan niet mee begonnen worden, want er is een tekort aan bouw materiaal. De toewijzing wordt door de overheid geregeld en dat gaat erg langzaam. Raadslid Van Veen klaagt over het tekort aan klompen. De burgemeester stelt voor het Rijkshoutbureau in

te schakelen! In Groningen is de Mijdrechtse torenklok ontdekt. De inspectie kunstbescherming zal de klok naar Amsterdam brengen, waar hij kan worden afgehaald. Tenslotte het nieuws dat de voerbak en de paardenruif gekocht van de erven Van Wieringen zodanig verteerd waren dat J.H. Treur met elf gulden veel te duur uit was.

Verdeeldheid troef

De laatste raadsvergadering in 1945 is op oudejaarsdag en laat een verdeelde raad zien. Echte problemen komen niet aan de orde. Veel discussie over verhoging van de jaarwedde van de twee wethouders van 300 naar 500 gulden en het presentiegeld van raadsleden van drie naar vijf gulden per vergadering. Raadslid Den Hertog ziet een bezuiniging. Hij wil de bijdrage aan de armbesturen verlagen van 4000 naar 3000 gulden. De financiële situatie van de gemeente is slecht en de collecten in de kerken blijken te stijgen. Hij wil dat de kerken zelf de broek ophouden. Volgens Padmos neemt het aantal aanvragen van de armbesturen toe. "Het stelsel der armenwet is dat de gemeenten slechts steun verlenen als de armbesturen dat niet meer kunnen", memoreert hij. Verlagen van de post heeft ook geen zin want die wordt vanzelf weer hoger. Van Dijk meent dat het rijk tekort schiet. Wel pensioen voor ambtenaren, maar niet voor andere arbeiders. Een ouderdomsrente van drie gulden per week heeft weinig te betekenen. Kruiswijk is het daar niet mee eens, hij steunt Den Hertog. In crisisjaren moeten de gemeenten bijspringen, in normale tijden moet dit niet nodig zijn. Volgens van Dijk moet er niet geschermd worden met collectes, want die zijn er voor andere doelen zoals evacués en oorlogsslachtoffers.

Het blijft bij praten

Den Hertog benadrukt dat de kerk het op prijs moet stellen zichzelf te redden. Dat is christenplicht. Volgens Van der Helm is Den Hertog te ideëel bezig en is Van Dijk te praktisch. De praktijk dwingt op de bestaande voet door te gaan zeker met het oog op de beter gesitueerde buitenkerkelijken. Volgens Van Dijk moet er straatbelasting geheven worden. "Ook rioolbelasting", meent Van der Helm. Kruiswijk vindt de sociale inslag van het college onvoldoende. Hij had voor de lagere ambtenaren een betere salarispositie verwacht. Het loon van de opzichter en de werkmans is niet verhoogd. Dertig gulden per week, waar ook nog pensioenpremie van af gaat, is te laag. Kruiswijk meldt gebrek aan woonruimte en het feit dat veel percelen de naam woning niet meer waard zijn. De gemeente moet het initiatief nemen voor woningbouw voor arbeiders en een openbare basisschool. Daarnaast wil hij een vuilniswagen aanschaffen en het vuil niet langer langs de Kerkvaart storten. Vóór de oorlog was er in Mijdrecht geen woningnood. Nu wel en vuilnis dient niet voor slootdemping.

Tenslotte

De oudejaarsdagvergadering van 1945 was de laatste van burgemeester Padmos. Zijn ambtstermijn zit er op. Hij werd benoemd op 15 juli 1919. Op 2½ week na was hij 25 jaar burgemeester. In het geheel zelfs 30 jaar. In zijn tijd werden in Mijdrecht twee groepen gemeentewoningen gebouwd. Er kwam een nieuwe dorpsbrug en de Dorpsstraat werd aanmerkelijk verbreed. Daarvoor moesten leilinden worden geroid. De deining daarover haalde zelfs de Hoge Raad. Daarna de jaren dertig. Crisis alom. Nu de naweeën van een oorlog wegwerken. Hoe Mijdrecht dat in de jaren vijftig op pakte las u in de Proosdijkoerier van december 2011 onder de titel "Mijdrecht was ooit kloppend hart van Utrecht".

- UIT DE OUDE DOOS -

Twee foto's van Mijdrecht uit begin twintigste eeuw, collectie Piet Gille.

Surfen op het web [14]

Het wereldwijde web is een onuitputtelijke bron van informatie. In ons kwartaalblad wijzen we met regelmaat op mogelijk interessante sites voor geschiedenislijfhebbers. Deze keer opnieuw een aantal sites, waar u met plezier naartoe zult surfen, de tips zijn veelal afkomstig uit de 'Internetgids voor Stamboomonderzoek' van Koos Boertjens. De illustraties in dit artikel zijn afkomstig van de behandelde websites.

Genealogie-archief.startpagina

Op de startpagina van de website genealogie-archief vindt u vele tientallen mogelijkheden om door te klikken naar voor stamboekonderzoek uiterst bruikbare websites. Archieven, blogs, foto's. Verwijzingen per provincie, gemeentearchieven en algemene zoeksites als Genlias, Geneanet en de Stamboomgids. Buitenlandse archieven, oorlogsarchieven, zeevaartarchieven, kerkarchieven en slavernij. Engelstalige sites, Joodse en Mormoonse bronnen. Te veel om op te noemen eigenlijk. Maar wel een mooie start om eens lekker verder te snuffelen.

Gemeentearchief.'plaatsnaam'.nl

In de diverse gemeentearchieven kunt u natuurlijk ook rechtstreeks te rade gaan. Zo ook in de archieven van de diverse universiteiten, zoals bijvoorbeeld kdc.kun.nl, de website van het katholiek documentatiecentrum, verbonden aan de universiteit van Nijmegen.

Engelstalige sites als cyndislist.com, met ruim 29.000 doorverwijzingen naar alle mogelijke sites ter wereld en de familytreemaker.com en ancestry.com kunnen u ook aardig van de straat houden.

Verenigde Staten

Nogal wat Nederlanders kennen familie in het buitenland, vanwege emigratie van die familieleden naar Canada, Verenigde Staten of Australië. Via de website statearchives.us krijgt u toegang tot de archieven van de verschillende staten van de VS, zoals bijvoorbeeld /Mississippi. Een mooie aanvulling hierop kan de website nnp.org ons bieden; deze vertelt de algemene geschiedenis van Nieuw Nederland vanaf 1609.

Belangrijke bron voor middeleeuws onderzoek

Voor wie veel onderzoek doet in middeleeuwse families, is de site van de Foundation for Medieval Genealogy een zeer rijke bron. De site is te vinden op www.fmg.ac

Vooral interessant is het mega-project Medieval Lands, waarin enorme aantallen genealogieën van Europese adel over de periode van ca. 500 tot 1500 te vinden is. Zowel grote vorstenhuizen als talloze kleine lokale adellijke families.

Het project is te vinden onder

<http://fmg.ac/Projects/MedLands/index.htm>

De gegevens worden met regelmaat bijgewerkt (zichtbaar bij updates onder het kopje medieval lands) en de gegevens zijn vrijwel zonder enige uitzondering voorzien van uitgebreide bronvermeldingen en motiveringen.

Duitstalige periodieken

Vanuit de voordracht van dhr. Dix tijdens de 'dag van de geschiedenis' geven we u graag de volgende aantekeningen door:

Enkele karakteristieken van duitstalige periodieken

- Aff Archiv für Familiengeschichtsforschung (www.genealogie-zeitschriften.de)
- Brandenburgische Genealogische Nachrichten (www.bggroteradler.de)
- Computergenealogie (www.computergenealogie.de)
- Emsländische und Bentheimer Familienforschung (AFEL) (www.emslaendische-landschaft.de; www.genealogienetz.de/vereine/afel); uitgave van de Arbeitskreis Familienforschung der Emsländischen Landschaft für die Landkreise Emsland und Grafschaft Bentheim AFEL
- Familie und Geschichte (sächsisch-thüringischen Raum) [Degener-Verlag]
- Genealogie. Deutsche Zeitschrift für Familienkunde [Degener-Verlag]
- Hessische Familienkunde [Degener-Verlag], *gezamenlijke uitgave van*: Gesellschaft für Familienkunde in Kurhessen und Waldeck, Familienkundliche Gesellschaft für Nassau und Frankfurt, Hessische familiengeschichtliche Vereinigung
- Hugonotten
- Mitteilungen der Westdeutschen Gesellschaft (<http://wvqff.genealogy.net>)
- Mosaik (www.mosaik-kleve.de)
- Sächsische Heimatblätter
- Zeitschrift für mitteldeutsche Familiengeschichte (AMF) (<http://amf-verein.de>)

De uitsmijters van deze keer zijn de sites van 'het verhalenarchief', de archievenwo2 en de beeldbankwo2. Stuk voor stuk websites met gegevens over de tweede wereldoorlog. Kinderen die verhalen over hun 'foute ouders' en nogal wat aanvullende beeldmateriaal. Ook weer goed voor diverse uurtjes nostalgisch onderzoekplezier.

Burgemeester Van der Haar

Wanneer je op internet bezig bent, kom je soms verrassingen tegen. En dit keer was het een bijzondere verrassing. Bij het zoeken naar heel iets anders kwam ik in het blad Oud Utrecht van augustus 1961 twee historische artikelen tegen over Mijdrecht, Wilnis en Oudhuizen, die geschreven zijn door onze oud-burgemeester Van der Haar. Degenen die hem goed gekend hebben, zullen ongetwijfeld genieten van zijn schrijfstijl en humor bij het onderstaande verhaal. Het is jammer dat onze vereniging toen nog niet bestond want daardoor hebben we wel wat gemist. Het tweede artikel zal in het nummer van juni worden gepubliceerd.

MIJDRECHT EN WILNIS IN DE 19^e EEUW

DOOR DR. J. VAN DER HAAR

1^E DEEL

De wet van Thorbecke

De nieuwe gemeentewet van Thorbecke bracht in 1848 voor het eerst het beginsel van de openbaarheid der raadsvergaderingen naar buiten. Voor 1851 vergaderden onze gemeenteraden uitsluitend in besloten kring. Kennelijk heeft het de vroege vaders van die tijd enige moeite gekost om plotseling met

deze gewoonte te breken. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de notulen van de gemeenteraad van Mijdrecht, gehouden "in 't Regthuis aldaar op zaterdag 2 augustus 1851", de eerste raadsvergadering na de totstandkoming der gemeentewet. In de notulen lezen wij onder andere:

"De vergadering in het openbaar gehouden volgens artikel 43 der gemeentewet, is dezelve door den Burgemeester geopend niet eene aanspraak aan den Raad, waarbij dezelve opmerkelijk wordt gemaakt op de voornaamste bepalingen dier wet".

Toen was men het in het openbaar vergaderen beu. We lezen namelijk in de notulen, dat de openbare vergadering werd gesloten en dat de bijeenkomst in comité generaal werd voortgezet, "daar", aldus de notulen, "de aard der onderwerpen dit verkieslijker deed achten."

Ik moet zeggen, dat men in die dagen een fijne neus had voor hetgeen "verkieslijker" en minder verkieslijk was. Zo werd in de besloten zitting medegedeeld, "dat mej.

Van Doorn 23 April jongstleden uit de bedelaarskoloniën is ontslagen". Voorts werden door de burgemeester inlichtingen verstrekt over "eenige alhier gedomicilieerden (inwoners)".

De "personele omslag der dorpslasten" werd goedgekeurd, terwijl een besluit van Gedeputeerde Staten "houdende dat deze gemeente in de kosten der marechaussee moet betalen f. 8,16", voor kennisgeving werd aangenomen. In deze zelfde besloten zitting werd gesproken over de "Mijdrechtsche kermis", meer speciaal over de "nakermis". In de raadsvergadering van 2 augustus 1851 ging het er om, of deze "nakermis" wederom "op den voet des vorigen jaars" op vrijdag dan wel "op den voet van vroeger jaren" op zondag moest worden georganiseerd. Besloten werd "om de nakermis weder als voor twee jaren, op zondag te houden, evenwel onder bepalingen vervat bij de publicatie welke, daartoe betrekkelijk, wordt gelezen en gearresteerd".

In Wilnis en Oudhuizen waren een kermis en een "nakermis" al sedert jaren contrabande "smokkelwaar". Reeds op vrijdag 7 september 1832 was in de Oudhuizer gemeenteraad, (Oudhuizen was toen nog tot 1857 een aparte gemeente) gedelibereerd en besloten om, "daar de omstandigheden des tijds dit thans niet gedoogen, en vele Gemeenten hiertoe het voorbeeld hebben gegeven, dit jaar geen kermis te houden, maar zulks vooraf in de Utrechtsche Courant bij tijds te adverteeren".

Faillissement van de bank van lening

Mijdrecht was in de dagen van ouds nog andere instellingen rijk dan alleen een kermis. De notulen der vergadering van 7 oktober 1831 wijzen het uit. Mijdrecht bezat in die dagen een gemeentelijke bank van lening, die echter blijkbaar niet te best floreerde. Wij lezen: "Heden na voorafgaande annonce in de Utrechtsche Courant en bij gedrukte Billetten overgegaan tot de Verpachting der Bank van Lening; doch heeft men hiermede niet kunnen voortgaan daar er niet één gegadigden was". "Waarop besloten is van dezen afloop aan Heeren Gedeputeerde Staten kennis te geven en Hoogst derzelve nadere beschikkingen ten deze af te wachten". Ik ben er niet in geslaagd, de "nadere beschikkingen ten deze" op te sporen, doch er zijn gerede gronden om aan te nemen, dat het de Mijdrechtse lommerd niet naar den vleze ging; een omstandigheid, die ongetwijfeld menig Mijdrechtster de klacht heeft doen slaken: "ben tot tranen toe bekommerd, Want ik kan nooit meer naar de lommerd", zij het dan ook niet, zoals wij naar de aard der liefde moeten veronderstellen, "Omdat mijn hele inventaris Reeds daar is".

Een bank van lening in Amsterdam.

De bank van lening in Mijdrecht stond aan het einde van de Kerkstraat.

doen en met de volgende maand de nieuw benoemde persoon in functie te stellen".

In Mijdrecht had men in de dagen van de Belgische opstand "eene buitengewone nachtwacht". In de raadsvergadering van 16 oktober 1830 werd het „noodzakelijk geoordeeld . . . om van stonden af te beginnen dadelijk” vlugger kan het haast niet, "eene buitengewone nachtwacht in werking te brengen". Daartoe werd besloten:

- "Aan 't dorp en in Bozenhoven en Hofland zal eene wacht bestaan van acht man gewapend met pieken, en een Officier voorzien van een sabel.
- in de Mennonitebuurt en Benoorden de Zuwe insgelijks een Wacht, doch van drie man en een Officier.
- de Wachts zullen van een Wachthuis, Vuur, Licht koffy en melk worden voorzien."

Problemen met de nachtwacht

Een ander instituut, dat bij onze generatie alleen nog maar zoete herinneringen opwekt aan voorbijgane dagen, was de nachtwacht, ook wel klepperman genoemd. Ik put nu een ogenblik mijn gegevens uit de notulen van de gemeenteraad van Oudhuizen van vrijdag 7 oktober 1825. Onder artikel 5 der notulen lezen wij letterlijk: "Laastelijk is op het daartoe voorgedragene besloten om de nagtwagt in het aanstaande Wintersaizoen weder te doen gaan op den Voet des vorigen Jaars; waartoe door den Burgemeester autorisatie is gevraagd, En de Benoeeming van de personen tot die Nagtwagt benodigd, aan Burgemeester en Assessoren gedemandeerd".(goedgevonden)

In de raadsvergadering van Oudhuizen, "gehouden in 't Regthuis aldaar op den 5 Mei 1838" kwam de nachtwacht wederom ter sprake. Blijkbaar was de toenmalige functionaris, G. Fokker, aan de pensioengerechtigde leeftijd toe. De notulen zeggen namelijk: "Daar de nachtwacht van Oudhuizen, G. Fokker, door zijn hoge jaren onbekwaam is om dezen post langer waar te nemen, is besloten om hem af te danken. En een ander geschikt persoon in zijne plaats aan te stellen, waartoe de Burgemeester zijn gedachten hierover zal laten gaan om bij de naschouw met den gemeenteraad een bepaalde keuze te

De nachtwaker werd slecht betaald. Vandaar dat hij probeerde met de gelukswensen voor het nieuwe jaar bij de inwoners wat bij te verdienen.

Een vacature voor een vroedvrouw

”Wat verschijne, Wat verdwijne, ‘t Hangt niet aan een los geval. In ‘t verleden licht ‘t heden, In het nu Wat worden zal”.

De juistheid van deze woorden van mr. Willem Bilderdijk kan men dagelijks ervaren. Mijdrecht en Wilnis hebben zich, in het verleden en in het heden, bezig gehouden met het instituut van vroedvrouw. Omtrent die van het verleden lichten ons in, de notulen van de gemeenteraad van Mijdrecht, nog steeds gehouden ”in ‘t Regthuis”, van 3 september 1836. In die vergadering werd voorlezing gedaan van ”het adres van de dorpsvroedvrouw Elizabet de Haan, weduwe van Arie van der Heul, die uit hoofde harer gevorderde jaren, doorgestane fatigues (vermoeidheid) en herhaalde ziekelijkheid van haren post wenscht ontslagen te worden. Doch daar zij de daaraan verbonden voordelen immers niet geheel kan ontbeeren verzocht 1/3 van haar tractement gedurende haar verder leven te mogen behouden. Gemelde vrouw ter vergadering verschenen zijnde, heeft zij nader mondeling haar verzoek aangedrongen en is na gehouden raadpleging, in overweging genomen dat zij sedert meer dan 30 jaren dezen post getrouw heeft waargenomen. Dat haar nu onlangs overleden man 25 jaren als Veldwachter heeft gefungeerd en zij dus ook van diens middel van bestaan verstoken is. Hierop is besloten haar als dorpsvroedvrouw te ontslaan met behoud van 1/3 van haar tractement ad f 50,- ‘s jaars En is verder bepaald om dadelijk deze vacature in de couranten te announceeren en eene andere vroedvrouw te vragen en daarbij het tractement te bepalen op f 100,- zoodat het met de uikee-

ring aan de vroedvrouw mede voor de gemeente f 10,- verhoogt zijnde geweest f 150,- en wordende nu f 160,-”

In de raadsvergadering van 28 oktober 1830 werden de in totaal acht sollicitanten voor de vacante post van dorpsvroedvrouw ’opgenomen’. Besloten werd naar een drietal ”provisioneerend nader onderzoek te doen alvorens de keuze uit te brengen”. Reeds in de vergadering van 19 november 1836 werden ”door den Burgemeester en de Leden de Bruijn en de Jong medegedeeld de ingewonnen informatie nopens de sollicitanten tot de post van vroedvrouw is die nopens de persoonne Christina Louisa Koenen huisvrouw van Cornelis Willem Docters van Leeuwen te Capelle in NoordBrabant meest voldoende voorgekomen. Daarop de keuze op die persoon uitgebracht. Zullende hiervan dadelijk aan haar kennis gegeven worden en zij bij haar komst alhier dadelijk in functie treden”.

Ook in Wilnis en Oudhuizen kende men vroedvrouwenperikelen. In de vergadering van de raad van Oudhuizen, van 5 mei 1838, dezelfde vergadering, waarin de nachtwacht G. Fokker werd ”afgedankt”, werd nog een ander ontslag uit de dienst aangezegd. Aan de notulen van deze vergadering ontleen ik het volgende.

”Daar de vroedvrouw sedert geruimen tijd ziek is en door haar hooge jaren niet meer bekwaam is om dien post waar te nemen, is het voor de Ingezetenen van groot belang hierin te voorzien, is besloten om de vroedvrouw te spreken, haar voor te stellen om ontslag te vragen op een pensioen van f 10,- en dan een nieuwe vroedvrouw te beroepen op het tractement van f 100,- op den last der uitkeering van f 40,- pensioen aan de oude vroedvrouw, en daartoe annonces in de courant te doen plaatsen”.

- UIT DE OUDE DOOS -

Panoramafoto van Wilnis van begin 1900 genomen vanaf de hervormde kerk.

Bericht van Toegevoegde Waarde

In de meeste gevallen is de keuze van een onderwerp voor de Proosdijkoerier louter en alleen pure nieuwsgierigheid van de schrijver zelf. Hetgeen vervolgens aanleiding is voor een langdurig traject van bronnenonderzoek. Naar mijn mening zijn slecht weinigen zich bewust van de hoeveelheid tijd die daarmee gemoeid is. Het internet vormt een dankbare en schier onuitputtelijke inlichtingbron, wanneer een verhaal dreigt te stagneren. Het gevaar is niet denkbeeldig dat in de zoektocht naar een speld in de hooiberg, de nieuwsgierigheid wel eens wil afdwalen. Een paar kopietjes uitdraaien kan er voor zorgen dat we bij de les blijven. Wanneer het verhaal eenmaal tot stand is gekomen en afgerond is, dan zijn deze hulpmiddelen overbodig geworden.

Maar dat gold niet voor deze keer. Waarschijnlijk had dat te maken met mijn verhaal over de gemeentelijke belastingen en voor ik het wist, werd ik opnieuw nieuwsgierig. Ook be kroop mij de vraag of ik wel volledig genoeg was geweest. Na enige uren uitgebreid googelen en opnieuw de nodige kopietjes moest ik bekennen dat ik er nu nog meer van wist maar niet hoe het, vanuit historisch oogpunt bezien, zo ver heeft kunnen komen. Het heeft er veel van weg dat wij in de loop der jaren gevangen zijn geraakt in een web vol fiscale wetgeving. In alle geledingen van onze samenleving heeft deze - in de volksmond veelal aangeduid als - 'graaicultuur' zich inmiddels weten te nestelen. Kort samengevat ben ik een 'een stuk wijzer, maar een illusie armer' geworden.

Voor iedereen geldt de auteurswet, arbeidswet, horecawet, motorrijtuigenwet, warenwet, woningwet, drankwet, winkelsluitingswet, vestigingswet en ziekte wet. Maar u kent inmiddels toch ook de milieubelasting, inkomstenbelasting, vennootschapsbelasting en precariobelasting. De loonbelasting, wegenbelasting, onroerend zaak belasting, overdrachtsbelasting, rioolbelasting of misschien wel beursbelasting, terwijl de hondenbelasting, vermakelijheidsbelasting of de BTW ons misschien wat meer zullen aanspreken.

Dan zijn er nog de benzine- en tabaksaccijns die nu volop in de belangstelling staan. Minder bekende heffingen zijn, naast het reinigingsrecht, het zegelrecht, het registratieright en de invoerrechten. Verder dragen wij over het algemeen blijmoedig mee aan onze sociale verworvenheden, zoals de WAO, AOW, AWW, WW, WWV en betalen we - naast de zorgverzekering - netjes onze autoverzekering. Betalen we liggeld, staangeld, sleutelgeld, parkeer- en tolgeld, sluisgeld en halen sommigen heel plichtsgetrouw de meest vreemde capriolen uit om het klompje van de brugwachter maar niet te missen.

Verder betalen we bijna overal inschrijfgeld en van het ons resterende vakantiegeld dragen we bij aan de crèche of anders is het schoolgeld wel een gewilde inkomstenbron.

Het hele leven lijkt zoetjes aan te bestaan uit formulieren, die we overal moeten invullen. Zit daar iets verdachts aan, dan worden we zonodig verhoord, ondervraagd of doorgelicht. Of wordt het allemaal nog eens opnieuw bekeken en worden we zo nodig berispt, beboet, bekeurd of bestraft. Zelfs bij wildplassen valt te overwegen om de natuur zijn gang maar te laten gaan, omdat men met een nieuwe pantalon en slip goedkoper uit zal zijn.

De milieuheffing is nog niet zo lang geleden een (schijn)heilige koe geworden. Laten we 'dit beest' eens bij de gouden horens vatten. Zo is er na metingen door iemand die zijn SUV maandenlang, dag in dag uit voor het weidehek parkeerde, vastgesteld dat de uitstoot van de door Greta 3 biologisch geproduceerde uitlaatgassen schadelijk zijn voor het milieu. Een goede aanleiding dus om haar biefstukje in wording te gaan belasten en sancties lijken voorspelbaar. Het is niet uit te sluiten dat u na consumptie - voordat u de horecagelegenheid verlaat - het verzoek krijgt om uw eigen uitstoot te laten meten.

Allerlei milieuheffingen leveren de schatkist zo'n achttien miljard euro extra op. Maar wat er mee gedaan is of gaat worden, daarover zijn de 'geleerden' nog niet uit. Overweegt u om na fiscaal uitgekleeft te zijn, 'de welbekende pijp' niet meer aan Jeroen Dijsselbloem, maar aan Petrus terug te willen geven? Met andere woorden, het maar hoogerop te zoeken en het voor gezien te houden? Dan hoeft u niet in te zitten over mogelijke erfelijke ruzies, want het bedrag dat na aftrek van successierechten rest, zal de moeite niet zijn om daarover onenigheid te krijgen.

Wat nu de bedoeling van dit relaas was, laat ik aan u over, maar het schrijven luchtte lekker op.

Rekeningen van vroeger

Garagebedrijf van H.W. van Ameide

Eén van de garages die vroeger in Mijdrecht op Hofland was gevestigd, was het garagebedrijf van H.W. van Ameide. Dit bedrijf was in 1929 een reparatie-inrichting van de automerken Ford en Chevrolet. Later is het bedrijf door twee broers voortgezet.

Bij de aanleg van de Rondweg werd het bedrijf verplaatst naar de Industrieweg, omdat het stond op de plek waar de Rondweg aangesloten moest worden op Hofland. De broers hebben later het bedrijf verkocht en het bedrijf is nu bekend als Toyota-dealer Van Ekris. De hierbij afgebeelde rekening - gedateerd op 1 augustus 1929 - geeft aan hoe ruim 80 jaar geleden zaken werden gedaan. Alleen al de aanhef van de factuur zou nu anders zijn. De factuur behelst het onderhoud van de automobielbrandspuit gedurende de eerste helft van 1929, zoals op het bevelschrift van betaling van de gemeente Mijdrecht staat.

H. W. VAN AMEIDE - MIJDRECHT
REPARATIE-INRICHTING VOOR AUTOMOBIELEN EN MOTOREN
STOCK - ENGLEBERT - EN MICHELIN BANDEN

MIJDRECHT, 1 Augustus 1929

REKENING VOOR *de Gem. Mijdrecht*
H. B. M.

		Zegel	
14-29			2.10
4-1	30 l benzine à 17 ct per l.		5.10
1-4	40 l benzine à 15 ct		6.00
25-4	vacuum pomp gelde montuur en schornfijnkraan		
	water met laatste pump		
	1 draantje tusschen schornfijnkraan		
	geest		
	1 bakken		1.50
	arbeidsloon		4.50
6-5	1 stuk rubber 50 x 42 op opsteking		
	2 stuks schijfjes		
	in 14 boutjes met moer		7.50
	2 stuks met 4 id. water spuisel		0.25
1-6	100 g gelde montuur en schornfijnkraan		
	1 kop pakking		0.90
	1 uitlaat opsmittende		4.05
	6 uitlaat pakkingen		1.20
	arbeidsloon		3.20
	30 l benzine		4.50
4-6	30 l benzine		4.50
			<u>43.20</u>

Deugdelyk verklaard bleef bedrag van *Drie en veertig gulden kromtrog Cent.*

H.W. Ameide

Beleend. 48
Commissie

Bijlage der rekening no. *102*

No. *390*
DIENST 1929

GEMEENTE MIJDRECHT. PROVINCIE UTRECHT.

BEVELSCHRIFT VAN BETALING.

AFDEELING *I*
HOOFDSTUK *III*
PARAGRAAF
VOLGNUMMER *47*
VAN DE BEGROOTING

De ontvanger der gemeente Mijdrecht zal betalen aan *H. W. van Ameide, automobiel-reparateur gebr.* wegens *onverhoud automobielbrandspuit* de som van *Drie en veertig gulden kromtrog Cent.*

ZEGGE f *43,20*

Dit bevelschrift wordt, mits behoorlijk voor voldaan geteekend en van de vereichte bescheiden voorzien, in de rekening over het jaar 1929 geleden.

VOLDAAN, MIJDRECHT, *15 Augustus 1929*
H. W. van Ameide, 1929, Burgemeester en wethouders,
20 Aug. 1929 *Padmos*, burgemeester.
Ned. Janmaat, wethouder.

1070-3-29

Wat direct opvalt, is dat de nota ging over een half jaar onderhoud. Want de nota werd pas ingediend op 1 augustus. Op 15 augustus werd het bedrag uitbetaald en het bevelschrift werd ondertekend door zowel burgemeester Padmos als wethouder Janmaat. Opvallend is ook dat het tanken van benzine op rekening gebeurde. De prijs van de benzine was toen ook aan schommelingen onderhevig. Op 4 januari moest 17 cent (van een gulden) per liter worden betaald en op 1 april 15 cent. Op 1 juni en 4 juni was dit f. 4,50 per 30 liter brandstof. Bij de reparatie op 6 mei werd zelfs het arbeidsloon niet in rekening gebracht. De rekening werd door Van Ameide van een handtekening voorzien en door Jac. v.d. Helm voor akkoord ondertekend. Hij was toen de commandant van de vrijwillige brandweer in Mijdrecht.

Firma Wed. D. KORVER
 CONSTRUCTIE
 IJZER: MASSA ARTIKELEN
 WAREN
 Telef. 18 - Giro no. 262468
 MIJDRECHT

Mijdrecht, 1-1-1939

41

NOTA voor *Gemeente Mijdrecht*
 van FIRMA Wed. D. KORVER

1939	Burgm. Dinsg.	Zegel	0-10
200	1. Reparatie slot		1.60
	2. Werk 7 hengels		2.95
	1. Slot 71 stuk		0.90
			2.95

Accompt
D. Korver

De woning van de burgemeester

Burgemeester De Voogt had in 1857 voor eigen rekening een woning laten bouwen op Hofland naast de brug over de Kerkvaart. Het pand werd na zijn overlijden onder andere verhuurd aan de plaatselijke veerarts.

Firma Wed. D. Korver

Als we nu een rekening van de gemeente krijgen, dan is meestal bekend dat we voor een geleverde dienst moeten betalen of dat het gaat om een of andere heffing. Vaak is dit een aanzienlijk bedrag.

Dat het vroeger anders kon zijn, blijkt uit een bevel tot betaling en de rekening van de firma Wed. D. Korver uit 1939. De toenmalige burgemeester I. Padmos en de wethouder J.P. Engel gaven met hun handtekening opdracht tot het betalen van f. 2,95 voor het repareren van een slot op het toilet in de burgemeesterswoning. We kunnen ons afvragen of de burgemeester en de wethouder niet iets beter te doen hadden dan zich bezig houden met het betalen van zo'n onbenullige rekening. Konden ze hun tijd niet beter gebruiken en waren daar geen ambtenaren voor? Is de burgemeester zo onhandig dat hij dit slot niet kon zelf repareren en waarom moest de gemeente dit betalen?

Laten we daarom proberen ons te verplaatsen in de tijd van toen. Allereerst moeten we dan constateren dat er toen maar een handvol gemeenteambtenaren was, omdat de gemeente veel minder inwoners telde en er veel minder regelgeving was. Er zijn tijden geweest dat de gemeente meer raadsleden dan ambtenaren telde. Dat neemt niet weg dat een beetje handige burgemeester dit karweitje zelf binnen een kwartiertje opgeknapt zou kunnen hebben. Maar er speelde in die tijd nog iets anders. Het was toen de gewoonte dat zowel de burgemeester als de gemeentesecretaris een dienstwoning bewoonde. Deze woningen waren op kosten van de gemeente gebouwd en de burgemeester en de gemeentesecretaris betaalden voor hun woongenot een bepaald percentage van hun salaris. Daardoor kwamen ook de onderhoudskosten voor de gemeente. Vandaar dat rekeningen van onderhoud automatisch naar het gemeentehuis werden gestuurd.

De eigenaresse van de woning vond eigenlijk dat de burgemeester hier zou moeten wonen en bood daarom het pand in 1920 aan de gemeente te koop aan voor een bedrag van f. 10.000,-. Er was één probleem: de gemeente had dat geld niet. Maar er werd een oplossing bedacht. De raad besloot om het voormalige ziekenhuis op Hofland en het Kerkklaantje - de tegenwoordige toegang naar het winkelcentrum De Lindeboom - te verkopen. Desondanks was er geen sprake van een toereikend bedrag. Door een aanvullende lening kwam de woning voor f. 8.000,- in het bezit van de gemeente. De gemeente verhuurde vervolgens de woning aan burgemeester I. Padmos, die daarop van Wilnis naar Mijdrecht verhuisde. Ook zijn opvolger, burgemeester J. van der Haar, heeft er in gewoond.

Verenigingsnieuws

Nieuwe vrijwilligers

Scheidende bestuursleden Arjen Schuil en John Driedonks.

Het doet ons veel plezier u te kunnen melden dat wij op de voorjaarsvergadering als nieuw bestuurslid aan u mogen voorstellen: de heer Kees Moormann uit Vinkeveen.

De heer Moormann zal zich voorsnog vooral bezig houden met de visuele verslaglegging van diverse heemkundige onderwerpen uit onze regio.

Als u de colofon van de Proosdijkoerier nauwgezet bestudeert zult u zien dat ook onze redactie van samenstelling gewijzigd is.

Eindredacteur John Driedonks heeft na vier jaar actief te zijn geweest aangegeven voorlopig geen tijd meer vrij te kunnen maken voor dit

werk. We zijn John bijzonder erkentelijk voor de wijze waarop hij de laatste vier jaren met nieuw elan ons kwartaalblad heeft weten te produceren.

Daarnaast nemen we in de algemene vergadering van april afscheid van onze penningmeester Arjen Schuil. Arjen heeft zich ook zeven jaar lang met enthousiasme ingezet voor ons bestuur. Hij beheerde onze penningen, maar was daarnaast bijzonder actief in onze werkgroep PR. Vooral zijn bemoeienissen met onze onderwijsprojecten oogstten alom waardering. De betrokken inbreng van beide heren zullen we missen. Mocht u bij het lezen hiervan het gevoel hebben dat u een bijdrage kunt leveren aan onze enthousiaste bestuursgroep, dan stellen we uw initiatief hiertoe natuurlijk bij voorbaat zeer op prijs.

Stichting4life

Eind vorig jaar had onze PR-werkgroep een onderhoud met de heer John Schut. Via een match op de Rondeveense Beursvloer zijn wij met elkaar in contact gekomen. In kort bestek legde de heer Schut ons uit hoe wij onze verenigingsmarketing en ledenwerving een extra stimulans kunnen geven. Diverse waardevolle tips vielen ons ten deel. Een beursvloermatch gaat uit van een prestatie en een tegenprestatie. Daarom vragen wij graag langs deze weg aandacht voor het vrijwilligerswerk, dat de heer Schut pleegt via de Stichting4life. Met vooral projecten in Kenia helpt men moeders en wezen en is een scholingsprogramma opgezet. Kijkt u zelf eens op de website stichting4life.nl

“U gaat uw lidmaatschap van de Historische Vereniging De Proosdijlanden aan voor onbepaalde tijd en dat lidmaatschap wordt telkens automatisch voor een jaar verlengd. Daar hoeft u niets voor te doen. U kunt uw lidmaatschap opzeggen uiterlijk vier weken voor het begin van een nieuw kalenderjaar. Als lid van de vereniging ontvangt u De Proosdijkoerier en na aanmelding hiervoor via de website ook onze digitale nieuwsbrief”.

Nieuwe leden

Dhr. G. Wagenaar	Wilnis
Dhr. A.F. Meijers	Wilnis
Dhr. D. van Selm	Nieuw-Vennep
Dhr. van Dort	Mijdrecht
Mw. J. Verhoeff-de Haan	Vinkeveen
Dhr. Jos van Wijk	Vinkeveen
Dhr. A. van Rossum	Mijdrecht
Dhr. K. Bakker	Mijdrecht
Dhr. Pieter Sijkema	Mijdrecht
Mw. H.M. Sohl-van Rijk	Wilnis
Dhr. John Schut	Mijdrecht
Dhr. W.S.C. Scheenaart	Wilnis
Dhr./Mw. Thuring	Mijdrecht

Ook lid worden?

Bel dan naar 0297 264095 of stuur een e-mail naar administratie@proosdijlanden.nl

Activiteitenprogramma 2013

Dinsdag 23 april

Ledenvergadering + lezing over vliegtuigwrakken in de oorlog door de heer Ruurd Kok.

Ontmoetingskerk PKN Wilnis, Dorpsstraat 20, Wilnis.

Aanvang 20.00 uur

Vrijdag 28 juni

Wandeling grachtengordel Amsterdam o.l.v. de heer

Paul Rowold. Verzamelen bij het American Hotel, Leidseplein, Amsterdam om 14.00 uur

Woensdag 13 november

Ledenvergadering + lezing over bidprentjes en klopjes door mevrouw E. Verheggen.

Hervormd Verenigingsgebouw, Herenweg 270, Vinkeveen.

Aanvang 20.00 uur

En bezoekt u vooral ook onze website:
www.proosdijlanden.nl

Inleverdatum kopij volgende nummer: 1 mei 2013

Doelstelling van de vereniging:

De vereniging stelt zich tot doel belangstelling te wekken voor de geschiedenis van De Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkeling van de regionale en plaatselijke geschiedenis in de ruimste zin.

Colofon

'De Proosdijkoerier' is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' ge-registreerd onder ISSN 1388-7165

Redactie

Mw. Marian Sterenberg
Dhr. Piet Grundmann
Dhr. Jan Rouwenhorst

Vormgeving

Dhr. Jaco Kroon
E-mail: jaco@peploen.nl

Redactieadres

Dhr. Jaap Meulstee
Adres: Conincksmeer 5, 3645 WG Vinkeveen
E-mail: meuls63@planet.nl

Drukwerk

Drukkerij Avanti Wilnis
Website: www.drukkerijavanti.nl

Voorzitter

Dhr. Jaap Meulstee
E-mail: meuls63@planet.nl

Secretaris

Mw. Marie-José van Eijk,
Adres: Raadhuisplein 22, 3641 EE Mijdrecht,
Telefoon: 0297 - 281835
E-mail: m.j.vaneijk@casema.nl

Penningsmeester

Vacature

PR en documentatie

Dhr. Co Oudshoorn
E-mail: co.oudshoorn@planet.nl

Algemeen adjunct

Dhr. Hans van Zwieten
E-mail: ha911@live.nl

Monumenten, archeologie, excursies en lezingen

Mw. Wiesje Dijkshoorn
E-mail: w.dijkshoorn@ziggo.nl

Heemkunde

Dhr. Harry Hoefkens
E-mail: h.m.hoefkens@kpnplanet.nl

Genealogie

Dhr. Hans van Dreumel
E-mail: h.v.dreumel@gmail.com

Ledenadministratie

Mw. Marjon van Vliet
Adres: Waverveensepad 8, 3645 CM Vinkeveen
Telefoon: 0297 - 264095
E-mail: administratie@proosdijlanden.nl

Aanmelding voor het lidmaatschap kan bij de ledenadministratie op bovenstaand adres.

Postadres vereniging

Postbus 65, 3648 ZH Wilnis
Bankrekeningnummer 36.96.18.505

Website: www.proosdijlanden.nl

E-mail: info@proosdijlanden.nl

Contributie: € 17,50 per jaar

Losse nummers: € 4,90 per stuk

Oplage

Circa 1100

Rabo Dichtbijfonds

Dichtbij onze samenleving staan en de leefbaarheid in onze lokale samenleving versterken. Dat is het idee van Rabobank Rijn en Veenstroom. Daarom reserveren wij jaarlijks een deel van onze winst in een fonds; het Rabo Dichtbijfonds. Een nieuwe naam voor een nieuwe bank, gekozen door onze leden. Met trots presenteert Rabobank Rijn en Veenstroom: het Rabo Dichtbijfonds! Wilt u een aanvraag indienen of meer weten over het fonds, kijk op www.rv.rabobank.nl.

Investeren in de lokale samenleving.
Dat is het idee!

Rabobank. Een bank met ideeën.

www.rv.rabobank.nl

